

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN VOLEYBOLA
YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Mehmet OZAN

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özgür KARATAŞ**

Yüksek Lisans Tezi-2025

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN VOLEYBOLA YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Mehmet OZAN

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özgür KARATAŞ

Tez Jüri Üyeleri
Prof. Dr. Mehmet ILKIM
Doç. Dr. Özgür KARATAŞ
Dr. Öğr. Üyesi Yalçın AYDIN

MALATYA

2025

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

ETİK BEYANI

İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak “Doç. Dr. Özgür KARATAŞ” danışmanlığında hazırlayıp sunduğum “Ortaokul Öğrencilerinin Voleybola Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans tezim içinde elde ettiğim verileri, bilgileri, belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tezimde yararlandığım eserlere bilimsel kurallara uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin özgün olduğunu, tezimin çalışma ve yazımında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 16/07/2025

Mehmet OZAN
İmza

İÇİNDEKİLER

ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	2
2.1. Spor	2
2.2. Voleybol Sportu	3
2.2.1. Voleybolun tarihçesi	4
2.2.2. Voleybolun Dünyadaki Gelişimi	5
2.2.3. Voleybolun Türkiye’deki gelişimi	5
2.2.4. Voleybol Sportu ve Genel Özellikleri.....	6
2.2.5. Voleybol Sportunun Bireyler Üzerindeki Etkileri	8
2.3. Tutum Nedir?	9
2.3.1. Tutumun Özellikleri.....	9
2.3.2. Tutumların Öğeleri.....	10
2.3.3. Tutumun Oluşması.....	10
2.3.4. Tutumların Değişmesi.....	11
2.3.5. Tutumun İşlevi	12
2.4. Beden Eğitimi ve Sport Dersine Yönelik Tutumla İlgili Çalışmalar	13
3. MATERYAL ve METOT	15
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	15
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	15
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı	15
3.4. Verilerin Analizi	16
4. BULGULAR.....	18
5. TARTIŞMA	29
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	38
KAYNAKLAR	41
EKLER.....	52

EK-1. Özgeçmiş	52
EK-2. Etik Kurul Kararı.....	53
EK-3: Anket Formu	54

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamı, çok kıymetli hocam sayın Doç. Dr. Özgür KARATAŞ danışmanlığında yaptım. Bu tezi hazırlamam aşamasında, emeği geçen çok kıymetli hocama, vermiş olduğu her türlü destekten, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşarak, bana duyduğu güvenden ötürü hocama, göstermiş olduğu samimiyetten ve sabırdan dolayı, kendisine sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Mehmet OZAN
MALATYA/2025

ÖZET

Ortaokul Öğrencilerinin Voleybola Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Amaç: Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin voleybola yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Araştırma nicel araştırma yönteminden betimsel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2024-2025 eğitim öğretim yılında Elazığ ilindeki ortaokullarda öğrenim gören 29838 öğrenci oluştururken, örneklemini ise 500 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Böke ve Güllü tarafında geliştirilen ortaokul öğrencileri için voleybol tutum ölçeğinin kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen veriler SPSS 25.00 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin normallik analizi çarpıklık-basıklık ve Kolmogorov-Smirnova testi ile yapılmış normal dağılım sergilediği parametrik testler, katılımcıları tanımlayan özelliklerde ise frekans, ortalama ve standart sapma değerleri ile yorumlanmıştır. Elde edilen verilere ilişkin geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeğin kullanılabilirliğine ilişkin yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre ölçeğin kullanılabilirlik KMO Değeri (0.946), Küresellik değeri (Bartlett's Test X²: 4945,349; $p < 0,000$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin Özdeği (8.632), açıklama (varyans) değeri %53,94 olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Ortaokul öğrencilerinin voleybol tutum ölçeğine verdikleri cevaplar neticesinde cinsiyet, sınıf, başarı notu, okulunda spor salonu olma durumu, spor yapma durumu, spor kulübüne üyeliği, lisanslı sporcu olma durumu, spor yapma süresi değişkenlerine göre anlamlı fark olduğu, baba ve anne eğitim düzeyi ile aile gelir düzeyi değişkenlerinde ise anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: Öğrencilerin genel olarak voleybola yönelik olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu olumlu tutumların devam edebilmesi için voleybolun fiziki şartlarının daha da geliştirilmesi ve öğrencilerin voleybola düzenli katılımının teşvik edilmesi katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Voleybol, Öğrenciler voleybola ilişkin tutum

ABSTRACT

Examination Of Middle School Students' Attitudes Towards Volleyball

Aim: This study aimed to examine middle school students' attitudes toward volleyball.

Material and Method: The research was designed using a descriptive survey model, a quantitative research method. The research population consisted of 29838 students enrolled in middle schools in Elazığ province during the 2024-2025 academic year, while the sample consisted of 500 middle school students. The volleyball attitude scale for middle school students, developed by Böke and Güllü, was used as the data collection tool. Data obtained from the scale were analyzed using the SPSS 25.00 package program. Normality analysis of the data was performed using skewness-kurtosis and the Kolmogorov-Smirnova test, and parametric tests demonstrating normal distribution were used. Participant characteristics were interpreted using frequency, mean, and standard deviation values. Validity and reliability analyses were conducted on the obtained data. According to the results of the exploratory factor analysis conducted on the usability of the scale, the scale's usability KMO value was found to be (0.946), and the sphericity value (Bartlett's Test X^2 : 4945.349; $p < 0.000$). The Essence of the scale (8.632) was determined to explain (variance) 53.94%.

Result: Based on the responses of middle school students to the volleyball attitude scale, significant differences were found based on variables such as gender, grade, grade point average, availability of a gym at school, sports participation, sports club membership, licensed athlete status, and duration of sports participation. However, no significant differences were found in variables such as father and mother's education level and family income level.

Conclusion: It was concluded that the students generally exhibited positive attitudes towards volleyball. Further improving the physical conditions of volleyball and encouraging students' regular participation in volleyball would contribute to the maintenance of these positive attitudes.

Keywords: Sports, Volleyball, Students' attitudes towards volleyball

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
ANOVA	: Analysis of Variance
F	:Anavo testi değeri
p	: t testi değeri
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
ss	:Standart sapma
x	: Ortalama

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.1. Voleybolda saha ölçüleri	7

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 3.1. Voleybol Tutum Ölçeği (VTÖ) betimleyici istatistik.....	16
Tablo 3.2. Voleybol Tutum Ölçeği (VTÖ) Normallik analizi	17
Tablo 4.1. Katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımı	19
Tablo 4.2. Katılımcıların Voleybol branşı tutum ölçeği ifadelerine katılım düzeyi	21
Tablo 4.3. Katılımcıların Cinsiyet değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi	22
Tablo 4.4. Katılımcıların Sınıf değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi	23
Tablo 4.5. Katılımcıların başarı notuna göre voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi	23
Tablo 4.6. Katılımcıların okulunda spor salonu olma durumu değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi.....	24
Tablo 4.7. Katılımcıların spor yapma durumu değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi	25
Tablo 4.8. Katılımcıların spor kulübü üyeliği değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi	25
Tablo 4.9. Katılımcıların lisanslı sporcu olma durumu değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi.....	26
Tablo 4.10. Katılımcıların spor yapma süresi değişkenine göre voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi	26
Tablo 4.11. Katılımcıların baba eğitim düzeylerine göre Voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi.....	27
Tablo 4.12. Katılımcıların anne eğitim düzeylerine göre Voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi.....	27
Tablo 4.13. Katılımcıların aile gelir düzeylerine göre Voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi.....	28

1. GİRİŞ

Gelişmiş toplumlarda eğitim araçlarından en önemlilerinden biri spor faaliyetleridir. Bu toplumlarda spor faaliyetlerinin uygulanma amaçları, toplumun daha sağlıklı olmasını, sporun uluslararası özellik kazanması sebebiyle toplum kültürünün diğer ülkelere tanıtılmalarını sağlamaktır (1). Sporun uluslararası bir disiplin olması sebebiyle uluslararası dostluk ve barış gibi ülke ekonomisine katkı sağlayan çeşitli olumlu etkileri vardır. Günümüzde gerek bireylerin stres atması, vücut kondisyonunu korunması, gerek basın organlarının spora yaklaşımlarının gerekse de spor faaliyetleri sonucunda uluslararası başarılar elde edilmesi toplumlar için moral kaynağıdır. Spor, çeşitli alanlarda olumlu etkilerinin bulunması sonucunda dünya genelinde önemli bir boyut kazanmıştır. Spor genel olarak, toplumların göz ardı edemedikleri, kesintiye uğratamadıkları ve vazgeçemedikleri evrensel nitelikte bütünleştirici bir aktivite olarak verilebilmektedir. Bu kapsamda dünya genelinde uygarlık ölçütü olarak spor kavramı, temelde bu olgunun yoğun bir biçimde yaygınlaştırılması gerekliliğini de doğurmuştur (2).

Türkiye’de nüfusun yaklaşık olarak %27’sinin 12 ile 24 yaş aralığında olduğu, geriye kalan %73’lük dilimin ise orta ve ileri yaş nüfus olduğu bilinmektedir. Spor faaliyetlerine genç yaşlarda başlamanın daha sağlıklı ileriki dönemler geçirilmesi ve refah seviyesini pozitif yönde iyileştirdiği söylenebilmektedir (1).

Voleybol sporu, bireylerin fiziksel gelişimlerini, duyuşsal gelişimlerini, zihinsel gelişimlerini ve sosyal gelişimlerini pozitif yönde iyileştirmektedir (3). Voleybol sporunda, sportif beceriler olarak; fiziksel koordinasyonun, çevikliğin, sıçramanın, patlayıcı kuvvetin ve dayanıklılığın geliştirildiği bilinmektedir. Voleybol spor branşıyla ilgilenen bireylerin antrenmanlar sırasında antrenman unsurlarına yönelik gerçekleştirdikleri her bir çalışma sonucunda fiziksel açıdan gelişim gösterdikleri bilinen bir gerçektir (4). Çalışma kapsamında bayan voleybolcuların başarı isteği düzeyleri yüksek, düzenli, olumlu düşüncelere sahip, öz saygısı olan, yüksek egemenlik duygusuna sahip, gayretli ve enerjik kişilik özellikleri olduğu ortaya konulmuştur (5). Koruç ve Bayar çalışmasında ise bayan voleybolcuların sosyal, macera seven, yüksek risk alabilme yetileri olan, sorumluluktan kaçmayan, uysal, disiplinli, itaatkâr, yetenekli, katı ve duygusal kişilik özelliklerine sahip oldukları ortaya konulmuştur (6).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor

Spor, insan yaşamının tarihsel süreç içinde sürekli dönüşen ve gelişen önemli bir parçası olmuştur. Spor yalnızca fiziksel bir aktivite olmanın ötesinde, kültürel, toplumsal, psikolojik ve ekonomik açılardan da değerlendirilen, bireyin ve toplumun birçok yönüne dokunan kapsamlı bir kavramdır.

Spor, rekabetin ve disiplinin birleştiği bir ortamda, bireylerin fiziksel kapasitelerini sınamalarına ve geliştirmelerine olanak tanırken; aynı zamanda stratejik düşünme, karar verme ve problem çözme gibi bilişsel becerileri de desteklemektedir (7).

Yetim, sporun tanımını bireyin ruhsal ve bedensel gelişimi ile sosyal uyumu üzerinden şekillendirmekte ve sporu hem bireysel hem de sosyal bir olgu olarak ele almaktadır. Spor sayesinde bireyler, toplumun değerlerini, kurallarını ve normlarını öğrenerek sosyal yapıya daha sağlıklı bir şekilde entegre olabilirler (8).

Yerlikaya ise sporu bireyin gelişimsel ihtiyaçlarına hitap eden bir alan olarak tanımlar (9). Ona göre spor, zihinsel, bedensel ve ruhsal gelişimin koordineli bir biçimde gerçekleşmesine katkıda bulunurken; bireyin sosyal yaşamına olumlu etkiler sunmakta, sağlıklı bir yaşam sürdürmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda spor, bireyler arası iletişimi ve iş birliğini teşvik ederek toplumsal dayanışmayı güçlendirici bir işlev görmektedir (9).

Günümüzde spor yalnızca bireysel ya da toplumsal gelişim açısından değil, aynı zamanda bir endüstri ve kültürel etkileşim alanı olarak da önem kazanmaktadır. Özellikle profesyonel sporun yaygınlaşmasıyla birlikte, spor etkinlikleri medya, ekonomi, turizm ve uluslararası ilişkiler gibi pek çok alanda belirleyici rol oynamaya başlamıştır. Sporun bu yönü, bireysel sağlığın yanı sıra ülkelerin ekonomik kalkınma stratejilerinde de yer almasına neden olmaktadır. Spor kulüpleri, federasyonlar, sponsorlar ve medya kuruluşları gibi aktörler, günümüz sporunun çok boyutlu yapısında önemli roller üstlenmektedir.

Sporun tanımı sabit bir kavrama indirgenemeyecek kadar kapsamlıdır. Her birey için farklı anlamlar taşıyabilen, farklı disiplinlerce farklı açılardan ele alınan bu kavram, hem bireysel hem de toplumsal gelişimi destekleyen güçlü bir araçtır. Sağlık, eğitim, sosyalleşme, kültürel aktarım ve ekonomik üretkenlik gibi pek çok alana dokunan spor, günümüz dünyasında vazgeçilmez bir yaşamsal faaliyet haline gelmiştir. Bu nedenle

sporun çok boyutlu yapısının iyi analiz edilmesi, spor politikalarının oluşturulmasında ve bireylerin yaşam kalitesinin artırılmasında temel bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

Sporun tarihsel kökenleri oldukça eskiye, M.Ö. 776 yılına kadar uzanmaktadır. Bu tarih, Antik Yunan'da ilk Olimpiyat Oyunları'nın düzenlendiği dönem olarak kabul edilir. Bu olimpiyatlar, sadece birer spor etkinliği değil, aynı zamanda dönemin şehir devletleri arasında bir tür barış ve birlik simgesi olarak görülmüştür. Spor, bu yönüyle farklı toplulukların bir araya gelmesini sağlayan kültürel bir araç işlevi de görmüştür(9).

İlkel topluluklarda spor, bireylerin avcılık, savaşçılık ve savunma gibi temel yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmuştur. Bu faaliyetler, doğrudan bireyin fiziksel yeterliliğini artırmayı amaçlarken, aynı zamanda topluluk içi saygınlık, cesaret ve güç gösterisinin de bir aracı olmuştur. Zamanla bu fiziksel etkinlikler ritüellere, geleneksel oyunlara ve topluluk şenliklerine dönüşerek ilk spor kültürünün temelini oluşturmuştur (10).

Günümüzde spor yalnızca fiziksel performansın ya da bireysel gelişimin değil, aynı zamanda sosyal bütünleşmenin, kültürel paylaşımın, ekonomik kalkınmanın ve küresel iletişimin önemli bir aracı haline gelmiştir. Spor, tarihsel süreç içerisinde insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş; ilkel dönemlerde hayatta kalma ve korunma amacıyla yapılan fiziksel faaliyetlerden, günümüzde evrensel bir iletişim ve kültürel paylaşım aracı haline gelmiştir. Başlangıçta bireylerin yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri ve diğer topluluklarla mücadele edebilmeleri amacıyla ortaya çıkan spor, zamanla toplumsal organizasyonların, kültürel yapıların ve teknolojik ilerlemelerin etkisiyle çok yönlü bir olguya dönüşmüştür (9).

2.2. Voleybol Sportu

Voleybol sportu ile uğraşan sporcuların temel motorik becerileri ile zekâ düzeylerinin geliştiği söylenebilmektedir. Bu kapsamda voleybol sportunun motorik özellikler ile zekâ gerektiren bir sport branşı olduğu söylenebilmektedir (3). Günümüzde voleybol sportu eğlenmek amacıyla yapılan eğlenceli sport branşları içerisinde konumlanmıştır. Voleybol sportu birçok ilişkili ögenin birleşmesiyle oluşmuştur. Aynı zamanda bu ilişkiler ve etkileşimler ile voleybola ralli özelliği de kazandırılmıştır. Voleybol sportu rekabetçi bir sport branşı olarak da nitelendirilebilmektedir. Yarışmalar, ortaya çıkmayan potansiyel güçlerle ilişkisel olarak bağlantı kurmaktadır. Aynı

zamanda en iyi yeteneklerin, gayretlerin, estetiğin ve yaratıcılık düzeyinin gösterilmesinde teşvik edici bir rol oynamaktadır (11).

Voleybol, son zamanlarda popülerliği artan önemli bir spor haline gelmiştir. Fiziksel temas gerektirmemesi nedeniyle geniş kitlelere hitap etmektedir. Sosyal açıdan, voleybolun insanların ilişkilerini güçlendirdiği gözlemlenmektedir. Ayrıca bireylerin karar verme, uygulama becerilerini artırma, motivasyonlarını yükseltme ve pratiklik kazanma yeteneklerini geliştirmektedir. Voleybolun temel amacı, topu file üzerinden rakip sahaya göndererek sayı kazanmaktır; oyun üç pasla sınırlıdır. Oyun, karşı sahaya servis atılarak başlar. Sayı almak için topun rakip sahanın içine temas etmesi, rakipten gelen topun saha çizgileri dışına çıkması veya rakibin hata yapması gerekmektedir. Voleybol maçlarında zaman sınırlaması bulunmamaktadır (4). Sayı alan takım servis atma hakkını elde eder. Beş set üzerinden oynanan oyunda, üç seti kazanan takım galip gelir.

Voleybol oynayan bireylerin motor becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Esneklik, hız, hareketlilik, dayanıklılık, sıçrama gücü ve kuvvet gibi özellikler önemlidir. Ayrıca voleybol, sporculara kuvvet, hız ve zamanlama gibi temel hareketleri kazandırma amacı taşır. Voleybol, hem oyuncular hem de seyirciler için şiddet içermeyen bir spor olarak değerlendirilir. Ebeveynlerin küçük yaşlardaki çocuklarını yönlendirebileceği ve sağlıklı bireyler olmalarına katkıda bulunabileceği bir spordur (12).

2.2.1. Voleybolun tarihçesi

Voleybol, ilk kez 1895 yılında William George Morgan tarafından "mintonette" adıyla YMCA üyelerine spor ve rekabet ruhunu aşlamak amacıyla tanıtılmıştır (13). 1896 yılında, Albert Thompson Halstead bu sporun adının "Volley-Ball" olarak değiştirilmesini önermiştir. İsim daha sonra 1952 yılında "Voleybol" olarak kısaltılmıştır (14). İlk resmi maç 1896 yılında Springfield College'da oynandı ve bu tarihte oyunun ilk kuralları da belirlendi. 1947 yılında Uluslararası Voleybol Federasyonu (FIVB) kurularak sporun kuralları ve organizasyonu uluslararası düzeye taşındı. 1964 yılında voleybol, Tokyo Olimpiyatları'nda ilk kez olimpik spor olarak yer aldı. (15,16).

Uluslararası Voleybol Federasyonu (FIVB), 1947 yılında 14 ülkenin bir araya gelmesiyle Paris'te kurulmuş ve ilk olarak 1964 Tokyo Olimpiyatları'nda yer almıştır (IOC) (17).

Amerikanlı Doktor Deaver, 1915-1925 yılları arasında İstanbul'a gelmiş ve burada voleybolu tanıtmıştır. Selim Sırrı Tarcan, voleybolu öğrencilerine öğretmiş ve bu yolla sporun yayılmasını sağlamıştır. 1953 yılında İstanbul'da Türkiye-Yugoslavya maçı oynanmıştır. 1956 yılında Türkiye milli takımı, Dünya Şampiyonası'na katılmıştır (18).

2.2.2. Voleybolun Dünyadaki Gelişimi

Voleybol, William G. Morgan tarafından geliştirildi ve yayıldı. Morgan'ın önderliğindeki voleybol, ilk kez altı kişilik bir iş adamı grubu tarafından ABD'de oynandı (18). Bu yeni spor, ilk kez 1913 yılında Filipin'lerin ev sahipliği yaptığı uluslararası bir turnuvada görüldü ve böylece voleybol daha güçlü bir forma dönüşmeye başladı (19,20).

1897 yılında, voleybol kurallarıyla ilgili ilk resmi rapor Atletizm Ligi'nin Resmi Kurallar Kitabı'na dahil edildi (21).

Voleybolun uluslararası sahnedeki ilk görünürlüğü, 1921 yılında Uzak Doğu Asya Oyunları'nda Japon erkekler turnuvasında ortaya çıkmıştır (20, 22). İlk resmi voleybol maçları, 1922 yılında YMCA derneğinin organizasyonu ile Amerika ve Kanada'da gerçekleştirilmiştir. Aynı yıl, Çekoslovakya'da İlk Erkekler Milli Şampiyonası yapılmıştır (23).

Morgan, Holyoke'den arkadaşları Dr. Frank Wood ve John Lynch'in önerileri doğrultusunda voleybolun temel kavramlarını ve 10 temel kuralını belirlemelerini istemiştir. 1918'de takım başına oyuncu sayısı altı ile sınırlandırılmış ve 1922'de izin verilen maksimum dokunma sayısı üçe düşürülmüştür. Voleybol, 1930'ların başlarına kadar öncelikle bir eğlence ve dinlenme oyunu olarak kalmış, ancak uluslararası turnuvalar, Avrupa ve Dünya Şampiyonaları ile kural ve yönetmeliklerde yapılan değişikliklerle birlikte fiziksel ve teknik olarak rekabetçi bir spor haline gelmiş ve olimpik bir branş olarak kabul edilmiştir (24).

2.2.3. Voleybolun Türkiye'deki gelişimi

Voleybol, 1919 yılında Amerikalı askerler tarafından Türkiye'ye getirildi. Beden eğitimi öğretmeni Selim Sırrı Tarcan da voleybolu yaymak için çalışmalar yaptı. O dönemde İstanbul'daki liselerde futbol daha popüler olsa da, voleybola olan ilgi giderek artmış ve öne çıkmaya başlamıştır. Daha sonra, 1928'de İstanbul ve 1949'da Türkiye Şampiyonası düzenlenmiştir. Voleybol takımları genellikle basketbol oynayan okul

takımı oyuncularından oluşuyordu. Türkiye, 1948'de FIVB üye olmuş ve 1958'de Voleybol El Topu Federasyonu kurulmuştur (25).

Türkiye, Avrupa Şampiyonası'na milli takım kategorisinde ilk kez 1958 yılında dahil olmuş ve bu çıkış, yıllık erkekler voleybol şampiyonasına da katılma fırsatını beraberinde getirmiştir. Türkiye'de voleybola olan ilgi ve artan başarılar, milli takımımızın 1998 yılında Japonya'da düzenlenen dünya şampiyonalarına katılma hakkı elde etmesine neden olmuştur. Bu dönemden itibaren voleybol ülkemizde daha da popüler hale gelmiş ve sporseverlerin ilgi odağı olmuştur (26).

2003 Avrupa Şampiyonası'na ev sahipliği yapan Türkiye, kadın milli takımı ile finale çıkarak ikinci olmuştur. 2005 yılında İzmir'de düzenlenen 23. Yaz Üniversite Oyunları'nda üniversite milli takımı büyük bir başarıya imza atarak tarihi bir zafer elde etmiştir. 2011'de Türkiye'de düzenlenen dünya şampiyonasında Yıldız Kızlar birinci gelirken, erkek milli takımı Avrupa Gençlik Olimpiyatları'nda şampiyon olmuştur. Bu dönemde Türk voleybolu, uluslararası alanda önemli başarılar elde ederek büyük bir gelişim göstermiştir (27).

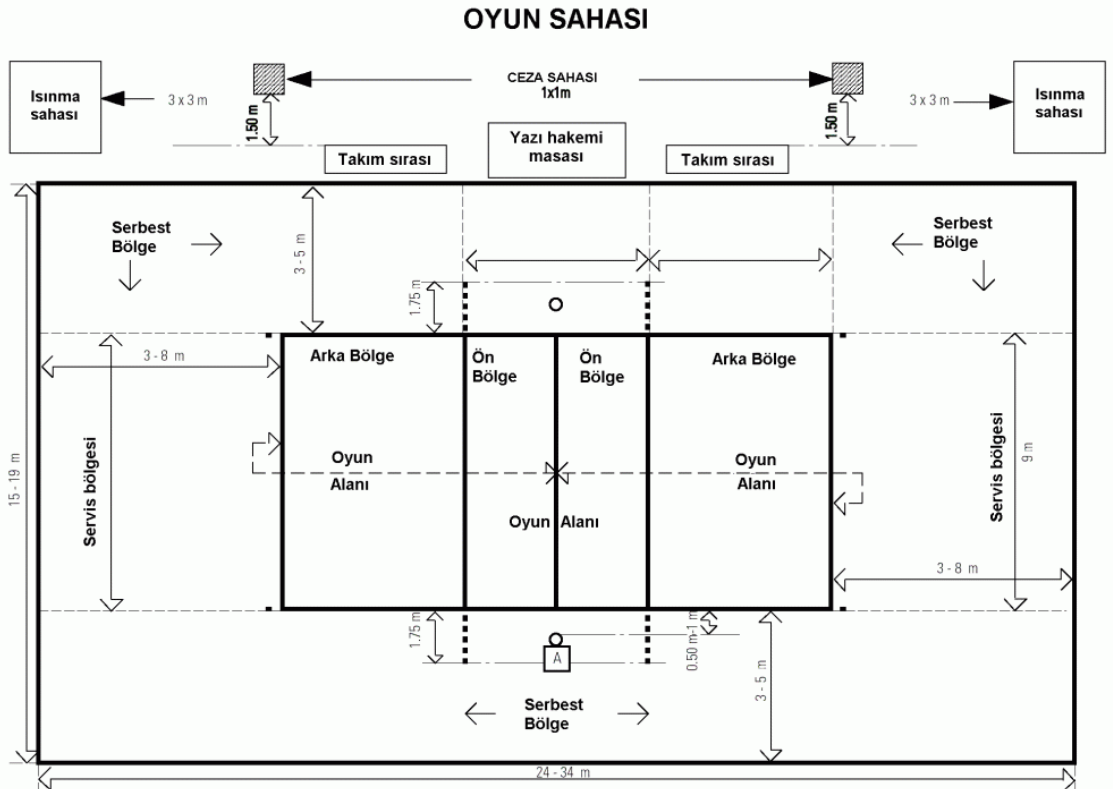
2011'de Türkiye'de düzenlenen Dünya Şampiyonası'nda Yıldız Kız Milli Takımımız birinci olmuştur. Aynı yıl, Genç Erkek Milli Takımımız da Avrupa Gençlik Olimpiyatları'nda şampiyon olmuştur. Bu başarılar, Türk voleybolunun dünya genelinde saygınlığını artırmış ve Türkiye'deki popülaritesini yükseltmiştir (28,29).

2.2.4. Voleybol Sporü ve Genel Özellikleri

Voleybol fileli oyunlar arasında eşsiz bir önem sahip olduğu bilinmektedir. Burada topun sürekli havada kalması ve topun karşıya gönderilmeden önce, takım oyuncularının kendi aralarında paslaşmasına izin verilmesi etkili olmaktadır. Servis kuralında yapılan değişiklikler, servisleri, topu basit anlamda oyuna sokma kavramlarından çıkarmış ve bir hücum avantajı halinde getirmektedir. Dönüş kavramı, tüm oyuncularının yer değiştirmelerine izin vermek adına getirilmiştir. Oyuncu pozisyonları konusunda kurallar her takıma iki takımada esneklik sağlama ve taktiklerde çeşitli gelişmeler oluşturmaların fırsat tanınmalıdır. Sporcular bu temel voleybol bilgilerini ve güçlerini yarıştırmak adına kullanmaktadır. Bunlar; aynı zamanda sporculara taraftar ve izleyici etkilemeleri için hareket serbestliği sağlamaktadır. Voleybolun imajı zamanla olumlu yönde artmaktadır. Voleybolun en temel yapısı ise aşağıdaki gibidir (29):

- Servis atışı
- Dönüş (servis atma hakkı kazanılınca)
- Hücum
- Savunma

File yüksekliği erkekler için 2.43 metre, kadınlar için 2.24 metredir. Saha ölçülerine ilişkin bilgiler Şekil 2.1’de sunulmuştur (17). Bir takımın oyun içerisinde 6 oyuncusu bulunmakta 6-6 şeklinde oynanmaktadır. Bir voleybol müsabakası 5 set üzerinden oynanır. 5 setten 3 seti alan takım müsabakayı kazanmış sayılır. Bir set 25 sayı üzerinden oynanır. Bir seti kazanmış olmak için iki sayı fark ile önde olmak gerekmektedir. Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü set 25 sayı üzerinden oynanır. Beşinci set 15 sayı üzerinden oynanır. Setlerin zaman sınırlaması yoktur. Voleybol süre üzerinden değil sayı üzerinden oynanan bir spor dalıdır. Bu oyunun amacı rakip takımdan hücum yapılarak gelen topun, oyun alanına değmeden karşılamak ve hücum yaparak rakip takımın sahasının içerisindeki zemine temas etmesini sağlamaktır. Aynı şekilde rakibinde bunu yapmasını önlemektir (30).

Şekil 2.1. Voleybolda saha ölçüleri

Rakip takım saat yönünde bir tur dönerek servis bölgesine gelen oyuncu servisi atışını kullanır. Oyun esnasında sahada bulunan 6 kişi de sırayla servis atışı kullanır fakat liberolar servis atışını kullanamaz (30 -33).

Son yıllarda profesyonel olarak voleybol sporu yapan bireylerin yanında serbest zamanlarını değerlendirme amacıyla voleybola yönelen birey sayısının da arttığı görülmektedir. Voleybolun, kişilerin pek çok gelişim göstermesine imkân sunan bir branş olması ve geniş kitleler tarafınca kolaylıkla oynanabilmesi açısından voleybolun yaygınlaştırılması önemli kabul edilmektedir (34). Yapılan çalışmalarda da voleybol sporunun küçük yaşlardan itibaren büyüme ve gelişmeye katkı sağladığı (35), fiziksel ve motorsal gelişimi olumlu yönde etkilediği (36,37), bunun yanında psikolojik sağlığı koruduğu ve geliştirdiği belirtilmektedir (38).

2.2.5. Voleybol Sporunun Bireyler Üzerindeki Etkileri

Voleybol, bireylerin hem fiziksel hem de ruhsal gelişimlerine önemli katkılar sağlayan bir spor dalıdır. Çocuk yaşta voleybola başlayan bireyler, görev ve sorumluluk alma becerilerini geliştirerek kişisel gelişimlerine katkıda bulunurlar (39). Takım içerisinde sorumluluk alan bireyler, zayıf yönlerini fark etmeyi öğrenir ve bu farkındalık yaşamlarında avantaj sağlar. Aynı zamanda, başarıya ulaşmak için düzenli ve sürekli çalışmanın gerekliliği de spor sürecinde öğrenilen önemli değerlerdendir (40).

Spor yoluyla bireyler, hem galibiyet hem de mağlubiyeti olgunlukla karşılamayı öğrenirler. Bu da aidiyet duygusunun ve takım ruhunun gelişimine katkı sağlar. Voleybolun şiddete kapalı bir yapısı olması (fiziksel temasın olmaması) ve bir takım sporu olması, onu diğer spor dallarından ayıran iki önemli özelliğidir (41).

Voleybolda yardımlaşma esastır; paslaşma zorunluluğu, takım içi iş birliğini artırır. Oyun sırasında yaşanan dayanışma, anlaşma, rekabet gibi duygular yaşamın gerçekleriyle paralellik gösterir (42). Voleybol, aynı zamanda arkadaşlık ilişkilerini güçlendirir. Spor yapan bireyler, spor yapmayanlara kıyasla daha özgüvenli, dışa dönük ve iddialı olurlar (43).

Spor, bireylere sorunları kavga etmeden tartışarak çözme becerisi kazandırır. Genel olarak spor faaliyetleri, kişisel gelişimi destekleyen sosyal bir tecrübe alanı sunar (44). Ayrıca, takım sporları ile ilgilenen bireyler, bireysel sporlarla uğraşanlara göre daha fazla iş birliği yapabilme ve samimi ilişki kurma eğilimindedir (45).

2.3. Tutum Nedir?

Tutum, bireyin bir uyarıcıya karşı geliştirdiği duygu, düşünce ve davranışların düzenli bir şekilde ortaya çıkmasıyla tanımlanan çok yönlü bir kavramdır (46). Kişinin tutumları, kabul ya da ret yönündeki eğilimlerle şekillenir; bu eğilimler bireyin karşılaştığı olgulara karşı geliştirdiği çözümler ya da öğrenim süreçleriyle ilgilidir. Tutum, bireyin çevresiyle olan sosyal ilişkilerini ve tutarlılığını da etkiler (47).

Tutumlar; bireyin değer sistemleri, inançları ve yaşam deneyimleriyle şekillenirken, kültürel yapı, aile ortamı ve eğitim kurumları gibi çevresel faktörler de bu oluşumu etkiler. Özellikle aile bireylerinin ve okul ortamındaki iletişimin bireyin tutumlarını biçimlendirdiği vurgulanmaktadır (48).

Öğrenciler öğretmenlerine, derslere ya da ders türlerine karşı pozitif veya negatif tutumlar geliştirebilir. Fiziksel aktivitelere karşı olumsuz tutuma sahip öğrenciler, beden eğitimi dersine karşı ilgisizlik, düşük performans ve katılım eksikliği gösterebilirken; olumlu tutuma sahip olanlar dersi daha aktif şekilde takip eder ve fiziksel etkinliklere gönüllü olarak katılırlar (49).

Tutumlar duyuşsal, davranışsal ve bilişsel bileşenlerden oluşur. Kişinin sosyal ilişkileri, değer yargıları ve benlik algısıyla ilişkilidir. Tutumlar, okul, siyasal eğilim, ideoloji, din gibi sosyal yapılarla şekillenmekte ve bu yapılardan etkilenmektedir (50).

2.3.1. Tutumun Özellikleri

Tutumlar bireyin yaşamı boyunca değişmeyebilir; bu da onların geçici değil, kalıcı ve devamlılık gösteren yapılar olduğunu ortaya koyar (50). Tutumlar, birey ile nesneler arasındaki etkileşimlerde belirleyici bir rol oynar. Kişi bir nesneyle etkileşiminde yanlı davranma eğilimindedir ve genellikle tarafsız bir tutum sergilemez. Tutumlar, öğrenme süreçleriyle kademeli olarak şekillenir ve bireyin çevresini anlamlandırmasına yardımcı olur. Aynı zamanda nesnelerin karşılaştırılması sonucu da olumlu ya da olumsuz tutumlar gelişebilir (50).

Tutumlar; kuvvet (güçlü-zayıf) ve kategori (tür) açısından farklılık gösterebilir. Karmaşık ya da sade yapıda olabilir, diğer tutumlarla etkileşim içindedir ve tutum unsurları arasında da karşılıklı etkileşim söz konusudur. Genellikle bu unsurlar arasında tutarlılık gözlemlenir (51).

Tutumlar doğuştan gelmez; deneyimler ve yaşantılar yoluyla sonradan kazanılır. Öğrenme süreçleriyle kademeli olarak gelişir ve bireyin kişi ya da nesnelerle ilişkisine

bir nizam (düzen) kazandırır. Objeye karşı olumlu ya da olumsuz tavırların gelişebilmesi için, bu objenin başka objelerle kıyaslanması gerekir. Böylelikle birey, iyi-kötü-nötr gibi değerlendirmelerle yanlı tutumlar geliştirir (52).

2.3.2. Tutumların Öğeleri

Tutumlar; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç temel öğeden oluşur. Bu üç unsurun bir arada ve uyum içinde bulunması tutumun oluşabilmesi için gereklidir. Tutumu yalnızca duygu ya da davranış kalıbı olarak görmek eksik olur; tutumlar bu üç öğenin sistemli bütünüdür (53).

1. Bilişsel Öğesi: Bilişsel unsur; kişinin bir tutum nesnesi hakkında sahip olduğu bilgileri, inançları ve görüşleri kapsar (54). Bireyin yaşam deneyimleri ve öğrenmeleri sonucu oluşur. Zihinsel süreçler sayesinde kişi çevresindeki uyarıcıları yorumlar, fikirler geliştirir ve diğer olgulara karşı farklı tepkiler oluşturur. Bu öğe bireyin fikir işleme mekanizmasıyla yakından ilişkilidir (53).

2. Duyuşsal (Duygusal) Öğesi: Duygusal unsur; bireyin bir nesneye ya da duruma karşı hissettiği sevmeye ya da sevmeme gibi tepkileri içerir. Duyuşsal tepkiler bireyin geçmiş deneyimleri, kişisel özellikleri ve öğrenilmiş duygularıyla şekillenir (55, 56). Duygusal boyut, tutumları gerçeklerden ayıran önemli bir farklılık yaratır ve bireyin tutum geliştirmesindeki en belirleyici alanlardan biridir.

3. Davranışsal Öğesi: Davranışsal unsur; bireyin tutumuna uygun olarak gösterdiği gözlemlenebilir davranışlar ve tavırları kapsar. Bu davranışlar bireyin alışlagelmiş tepkilerinden, eğilimlerinden etkilenir. Kişiler zaman zaman duygularını bastırarak bu eğilimleri doğrultusunda davranış gösterme eğilimi taşırlar. Bu nedenle bireyin davranışlarından tutumları hakkında çıkarım yapmak mümkündür (57).

2.3.3. Tutumun Oluşması

Tutum, bireyin belirli bir nesneye, kişiye, olaya ya da duruma karşı geliştirdiği, öğrenilmiş, sürekliliği olan ve davranışa yön verici bir eğilim olarak tanımlanır (58). İnceoğlu, bireyin herhangi bir konuya ilişkin tutum geliştirmesi için doğrudan deneyime ihtiyaç duymadığını, çoğu zaman tutumların dolaylı öğrenme yollarıyla oluştuğunu ifade etmektedir (53).

Sosyal öğrenme kuramına göre, bireylerin tutum geliştirme süreci, başkalarının davranışlarını gözlemleme ve bu davranışların sonuçlarını değerlendirme yoluyla gerçekleşir (59). Uğurlu ise tutumun oluşmasında bireyin sosyal çevresinin etkisini

vurgulamakta, bireyin grup içi ilişkilerde kabul görmek ve kimlik geliştirmek amacıyla çevresindekilerin görüş ve davranışlarına uyum sağladığını belirtmektedir(60).

Bununla birlikte, klasik koşullanma ve edimsel (operant) koşullanma süreçleri de tutum oluşumunda önemli rol oynar. Birey, belirli bir uyararla tekrar eden olumlu ya da olumsuz yaşantılar sonucunda o uyararla ilgili duygusal bir tepki geliştirir (61). Tutumun oluşum sürecinde sadece bireysel öğrenme ve sosyal çevre etkili değildir; aynı zamanda bireyin kişilik özellikleri, inanç sistemi ve yaşantısal geçmişi de bu süreci biçimlendirmektedir (62).

2.3.4. Tutumların Değişmesi

Tutumlar, bireylerin nesnelere, kişilere, olaylara veya durumlara karşı geliştirdiği değerlendirme eğilimleridir. Ancak sabit yapılar değildir; çevresel etkiler, bireysel deneyimler ve sosyal etkileşimler doğrultusunda zamanla değişebilirler. Bu değişkenlik bireyin bilgi düzeyi, sosyal çevresi ve kişilik özellikleri gibi pek çok faktörle ilişkilidir (58). Tutum değişiminde bireyin inanç yapısı oldukça belirleyicidir. İnançlar duyuşsal ve bilişsel boyutlar içerdiğinden, bireyler bu inançlara güçlü şekilde bağlanabilir. Bu durum, yeni bilgi ya da mantıklı argümanlara rağmen tutum değişimini zorlaştırabilir (53, 59).

Eğitim düzeyi ve bilgi seviyesi de tutumların değişiminde önemli bir etkidir. Yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler, yeni bilgilere daha açık olduklarından tutumlarını gözden geçirme ve değiştirme konusunda daha esnektir. Buna karşın, düşük eğitim seviyesindeki bireyler daha sabit ve değişime dirençli tutumlar sergileyebilir (60). Bireylerin yaşam kalitesindeki artış, genel mutluluk düzeyi ve psikolojik refah, tutumların olumlu yönde değişmesine katkı sağlayabilir. Pozitif yaşam koşullarında bulunan bireyler, çevrelerine karşı daha olumlu tutumlar geliştirme eğilimindedir. Buna karşılık, olumsuz çevresel koşullarda yaşayan bireylerde tutum değişimi daha zor olabilir (61).

Sosyal çevreyle olan etkileşim de tutum değişiminde belirleyici bir faktördür. Farklı sosyal ortamlarda edinilen deneyimler ve grup içi etkileşimler bireyin tutumlarını hem pekiştirebilir hem de değiştirebilir. Sosyal normlar, grup baskısı ve çevresel beklentiler bireyin tutum geliştirme sürecini etkileyebilir (62). Bazı tutumlar, bireyin kimliğiyle özdeşleştiği için değişimleri oldukça güç olabilir. Böyle durumlarda birey, tutumunu değiştirmesi gerektiğinde, kimliğinin tehdit altında olduğunu hissedebilir. Bu bağlamda, bilişsel uyumsuzluk teorisine göre birey, inançları ile davranışları arasındaki

tutarsızlıkları gidermek adına ya inançlarını değiştirir ya da mevcut tutumunu koruyarak çelişkiyi azaltmaya çalışır (62).

2.3.5. Tutumun İşlevi

Tutumlar, bireylerin çevreleriyle ve toplumla uyum sağlamalarına yardımcı olan karmaşık psikolojik yapılardır. Freud ve onu izleyen teorisyenler, tutumların işlevlerini farklı açılardan ele almışlardır. Freud tutumları savunma mekanizmaları ve bilinçdışı stratejiler olarak değerlendirirken, sonraki yaklaşımlar tutumları toplumsal uyum ve bireysel kimlik gelişimi açısından açıklamıştır (63, 64). Toplumsal düzende tutumların en önemli işlevlerinden biri, bireylerin toplumun değerlerine uyum sağlamasına katkıda bulunmaktır (65). Tutumların birey üzerindeki etkisi yalnızca toplumsal değil, aynı zamanda psikolojik düzeydedir. Uzmanlar bu işlevleri dört temel başlık altında toplar: bilgi, araçsal, egoyu savunma ve değer ifade edici işlevler. Bu sınıflama, tutumların birey yaşamındaki çok yönlü etkilerini anlamada yol göstericidir.

Bilgi işlevi, bireyin çevresini anlamlandırmasını ve bu bilgiler doğrultusunda karar vermesini sağlar. Tutumlar, bireyin çevresel uyaranlara karşı daha hızlı ve anlamlı tepkiler vermesine imkân tanır. Özellikle belirsiz durumlarda birey, önceki deneyimlerinden hareketle çevresini sınıflandırabilir ve buna uygun davranışlar geliştirebilir (50).

Araçsal (faydacılık) işlev, bireyin çıkar sağlamak ya da sosyal çevrede kabul görmek amacıyla geliştirdiği tutumları kapsar. Bu işlev, bireyin sosyal ilişkilerinde avantaj elde etmesine ve belirli hedeflere ulaşmasına hizmet eder (66).

Egoyu savunma işlevi, bireyin benlik saygısını ve psikolojik dengesini koruma amacını taşır. Bu tür tutumlar, bireyin kendini tehdit altında hissettiği durumlarda geliştirdiği psikolojik savunma mekanizmalarıdır. Böylece birey, olumsuz durumlara karşı kendini koruyabilir (67).

Değer ifade edici işlev, bireyin inançlarını ve değerlerini açıkça ortaya koymasına yardımcı olur. Bu tutumlar, bireyin kimliğini tanımlamasını, sosyal aidiyet hislerini güçlendirmesini ve toplumsal gruplarla bağ kurmasını sağlar. Bu işlev özellikle politik, dini ya da etik görüşlerin dışavurumunda belirgindir (50).

Sonuç olarak, tutumlar bireylerin yalnızca çevreleriyle etkileşimini düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda onların psikolojik bütünlüklerini ve toplumsal uyumlarını da destekleyen çok yönlü yapılardır. Bu işlevlerin anlaşılması, tutumların neden ve nasıl oluştuğuna dair daha derin bir kavrayış sunar.

2.4. Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumla İlgili Çalışmalar

Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlar: İlköğretim ve lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları üzerine yapılan çalışmalarda, genel olarak olumlu tutumların baskın olduğu görülmektedir. Şişko ve Demirhan'ın (68) çalışması, öğrencilerin bu derse karşı yüksek istek ve motivasyonla yaklaştığını ve bunun aktif katılım ile sağlıklı yaşam alışkanlıklarını desteklediğini ortaya koymuştur.

Kangalgil, Hünük ve Demirhan (69) ise daha büyük bir örnekleme (2632 öğrenci) yürüttükleri çalışmada, yaş ve sınıf düzeyi arttıkça beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların da daha olumlu hale geldiğini; erkek öğrencilerin ve sporcu lisanslı olanların daha pozitif tutum geliştirdiğini bulmuşlardır. Bu bulgular, yaşla birlikte gelen olgunluk ve sporla aktif ilgilenmenin tutumları olumlu etkilediğini göstermektedir. Bununla birlikte, Alparslan (70) öğretim davranışlarına dair öğrenci algılarının tutumlarla ilişkili olduğunu belirlemiş, yaş arttıkça tutumların azaldığını, ancak lisanslı sporcuların daha olumlu tutum sergilediğini vurgulamıştır. Cinsiyete dayalı anlamlı bir fark ise bulunmamıştır.

Motivasyon, Sosyal Çevre ve Bireysel Etkenler: Murcia ve arkadaşlarının (71) İspanya'da yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin motivasyonu arttıkça spora karşı tutumlarının da olumlu yönde geliştiği belirlenmiştir. Bu bulgu, beden eğitimi derslerinde içsel ve dışsal motivasyonun artırılmasının önemine işaret etmektedir.

Güllü ve arkadaşları (72) ile Özyalvaç (73), olumlu tutumların fiziksel aktiviteye katılımı ve akademik motivasyonu desteklediğini belirtmiştir. Özellikle Özyalvaç'ın çalışması, beden eğitimi dersine karşı olumlu tutumların akademik başarıyı da etkileyebileceğini ortaya koymuştur.

Ekici ve arkadaşları (74), tutumların cinsiyet, sınıf ve bölüm gibi değişkenlere göre anlamlı şekilde farklılaştığını gösterirken, Çelik ve Pulur (75), kız öğrencilerin erkeklere kıyasla daha düşük tutum puanlarına sahip olduğunu ve ailesinde spor yapan bireylerin etkileyici bir faktör olduğunu tespit etmiştir.

Aybek ve arkadaşları (76), öğrencilerin genel olarak olumlu tutumlar sergilediklerini, ancak ders dışı etkinliklere katılımın yetersiz kaldığını vurgulamıştır. Bu durum, ders dışı etkinliklerin öğrenci beklentilerini karşılamadığını göstermektedir.

Sosyal Beceriler, Öz Yeterlik ve Okula Bağlanma: Haslofça (78), beden eğitimi derslerindeki motivasyonel iklimin, öğrencilerin görev yönelimi ve performans

eğilimleri ile ilişkili olduğunu ve olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Keskin ve arkadaşları (80), beden eğitimi dersine yönelik olumlu tutumların, öğrencilerin öz yeterlik inançlarını da güçlendirdiğini ortaya koymuştur. Filiz (83) ise beden eğitimi dersine yönelik olumlu tutumların okula bağlanmayı artırdığını tespit etmiş, bu derslerin öğrencilerin okul deneyimlerine olan katkısını vurgulamıştır. Kılıç (84) da beden eğitimi tutumları ile sosyal beceri gelişimi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulmuştur.

Uluışık (81) cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark bulmazken, Sivrikaya ve Kılıçık (82), ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı daha olumlu tutumlar geliştirdiğini belirlemiştir.

Çolak (85), yeni spor tesisleri ve okul spor faaliyetlerinin öğrencilerin derse yönelik olumlu tutumlarını artırdığını belirtmiştir. Bu bulgu, çevresel yatırımların öğrenci tutumlarını doğrudan etkileyebileceğini göstermektedir.

Voleybol Öğretiminde Kullanılan Yöntemler ve Öğrenci Tutumları: Mirzeoğlu'nun (86) çalışmasında, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı duyuşsal alanda anlamlı bir fark yaratmazken, Göcek (87) bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin tutumlarını anlamlı şekilde artırdığını göstermiştir.

Çelen (88), spor eğitimi modelinin özellikle duyuşsal ve bilişsel alanlarda olumlu etkiler yarattığını, psikomotor becerilerde ise geleneksel yöntemin daha etkili olduğunu belirtmiştir. Yüksel (89), web günlüğü ve web sitesi kullanımının bilişsel, devinişsel ve duyuşsal alanlarda erişim düzeyini artırdığını ifade etmiştir.

Aka (90), işbirlikli öğrenme modelinin psikomotor becerilerde diğer yöntemlere göre daha etkili olduğunu belirlemiştir. Ancak, Asma ve Soytürk'ün (91) oyun temelli ve öğretmen merkezli öğretimi karşılaştırdığı çalışmada, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Barraso ve Darido (92) ise etkin katılımı destekleyen ve çeşitli öğretim stratejilerini içeren 3 boyutlu içeriklerin tutumu olumlu etkilediğini ortaya koymuştur.

Kültürel ve Bireysel Farklılıklar: Zeng ve arkadaşları, Çin'deki dört üniversitede yürüttükleri çalışmada, fiziksel yapısı güçlü ve doğa bilimleri alanındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı daha olumlu tutumlar geliştirdiğini, erkek öğrencilerin ise kadın öğrencilere kıyasla daha yüksek tutum puanları aldığını saptamıştır.

3. MATERYAL ve METOT

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden birlikte kullanılarak betimsel tarama modeli kullanıldı. Betimsel tarama modeli yaklaşımı, geçmişte ya da bulunduğumuz zamanda var olanı olduğu şekilde betimlemeye çalışır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmada tanımlayıcı, niteliktedir. Araştırma Elazığ ili Merkezinde 2024-2025 eğitim döneminde MEB'e bağlı ortaokul öğrenim gören 29838 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise; 2024-2025 eğitim öğretim yılında Elazığ Merkez ilçesindeki ortaokulda eğitim gören gönüllü öğrencilerden rastgele yöntemle seçilen 250'si kız 250'si erkek toplam 500 öğrenci oluşturdu. Araştırmada veri toplama aracı olarak Böke ve Güllü (93) tarafında geliştirilen Ortaokul öğrencileri için voleybol tutum ölçeği kullanıldı. Araştırmada öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri göre voleybol sporuna ilişkin tutumları karşılaştırıldı. Elde edilen verilere ilişkin geçerlik ve güvenlik analizleri yapıldı.

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmada anket yöntemi ile veriler toplanmıştır. Araştırma verileri Mart-Nisan 2025 yılında Elazığ ili merkezinde toplanıldı.

Veri toplanmasında anket formu hazırlanmıştır. Birinci bölümde literatür incelemeleri sonucu yazar tarafında hazırlanan kişisel bilgi formu, kullanıldı. Anketin ikinci kısmında öğrencilerin voleybola karşı tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılan ölçek ile veriler elde edildi. Böke ve Güllü (93) tarafından geliştirilen Ortaokul Öğrencileri için “Voleybol Tutum Ölçeği”, yüz yüze uygulandı. Katılımcılara uygulanan birinci anket de demografik bilgilerine (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sınıf, kulüp üyeliği, kaç yıldır voleybol oynadığı, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, aile gelir düzeyi gibi) dair sorular yer aldı. Araştırmada kullanılan ölçekte bağımsız değişken olarak öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri, bağımlı değişken olarak da ölçeği oluşturan “voleybol sporuna yönelmelerinin sebepleri”, belirlendi.

Araştırma Elazığ ili Merkez ilçe ortaokul öğrencileri ile sınırlandırıldı.

3.4. Verilerin Analizi

Ölçeklerden elde edilen verilen SPSS25.00 paket programında analiz edildi. Ölçeğin kullanılabilirliğine ilişkin yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre Ölçeğin kullanılabilirlik KMO Değeri (0,946), Küresellik değeri (Bartlett's Test X^2 : 4945,349; df:120; $P<0,000$) olarak bulundu. Bu sonuca göre ölçek uygulanabilir olarak varsayıldı. Ölçek tek boyutlu bir yapı sergilemiştir. Ölçeğin Özdeği (8,632), açıklama (varyans) değeri %53,94 olarak belirlendi. Verilerin normallik analizi çarpıklık-basıklık ve Kolmogorov-Smirnov^a testi ile yapıldı.

Tablo 3.1'de Voleybola İlişkin Tutum Ölçeği (VTÖ) puanlarının betimsel istatistikleri verilmiştir. Ölçeğin ortalama puanı ($x=58.63$) olup, bu değer katılımcıların genel olarak voleybola yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. %95 güven aralığı incelendiğinde, gerçek ortalama puanın ($x=57.28$ ile $x=60.11$) arasında olduğu söylenebilir. Merkezi eğilim ölçüleri incelendiğinde, medyan değeri (Med:63.00) olarak görülmektedir. Bu, katılımcıların yarısının 63 ve üzeri puan aldığı anlamına gelir. Dağılım ölçüleri incelirse, standart sapma (ss:16.01) olup, puanların ortalama puanından ne kadar saptığını gösterir. Varyans 258.58, minimum değer 16 ve maksimum değer 80 olarak belirlendi. Ölçekte en düşük ve en yüksek değerler arasında 64 puanlık bir aralık bulunmaktadır. Çeyrekler arası aralık (IQR) 23 olarak hesaplanmış olup, bu da orta %50'lik grubun puanlarının 23 puan genişliğinde bir dağılım gösterdiğini gösterir. Çarpıklık (skewness) değeri -0.892 olup, negatif çarpıklık göstermektedir. Yani, puanlar sağa kayık olup, daha yüksek puanlara doğru yoğunlaşmaktadır. Basıklık (kurtosis) değeri 0.348 olup, normal dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür. Genel olarak, veriler incelendiğinde voleybola yönelik tutumların çoğunlukla olumlu olduğu, puan dağılımının sağa çarpık olduğu ve ölçekte uç değerlerin bulunabileceği söylenebilir.

Tablo 3.1. Voleybol Tutum Ölçeği (VTÖ) betimleyici istatistik

		İstatistik
VTÖ	Ortalama	58.6313
	Ortalama için %95 Güven Aralığı	Alt sınır
		57.2771
		Ust sınır
		60.1057
	Medyan	63.0000
	Varyans	258.579
	Std. Sapma	16.01907

Min	16.00
Max	80.00
Range	64.00
Çeyrekler arası aralık	23.00
Skewness(Çarpıklık)	-.892
Kurtosis (Basıklık)	.348

Tablo 3.2’de Voleybola İlişkin Tutum Ölçeği (VTÖ) puanlarının normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri uygulandı. Her iki testin de anlamlılık (p) değeri 0.100 olarak bulundu. Bu değer 0.05’ten büyük olduğu için, ölçek puanlarının normal dağılıma uygun olduğu sonucu elde edildi. Özellikle, Shapiro-Wilk testi, 500’den az örneklemede daha güvenilir bir test olarak kabul edilir ve bu testin de anlamlı çıkması, dağılımın normal olduğunu desteklemektedir. Daha önce hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında olması da dağılımın normal olduğunu gösterdi.

Bu nedenle, analizlerde parametrik testlerin kullanılması daha uygun olduğu değerlendirildi. Bu sonuçlara göre, verilerin geçerlilik analizine göre uygulanabilir olduğu görüldü. Verilerin normallik analizi sonucuna göre 16 maddeli veri setinin Cronbach alfa değeri ($\alpha=0.936$) olarak hesaplanmış ve oldukça güvenilir olduğu belirlenmiştir. Tüm bu sonuçlara göre, verilerin farklılık analizinde; ikili grup karşılaştırmalarında t-testi, çok gruplu karşılaştırmalarda ise ANOVA testi kullanıldı.

Tablo 3.2. Voleybol Tutum Ölçeği (VTÖ) Normallik analizi

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
VTÖ	.111	499	.100	.928	499	.080

a. Lilliefors Significance Correction

4. BULGULAR

Tablo 4.1’de katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımını göstermektedir. Bu tablo, araştırma kapsamındaki katılımcıların cinsiyet, sınıf, okul başarı durumu, okulda spor salonu bulunup bulunmaması, spor yapma alışkanlıkları, spor kulübü üyelik durumu, lisanslı sporculuk durumu, voleybol oynama süresi, ebeveynlerin eğitim durumu ve aile gelir düzeyi gibi çeşitli demografik değişkenler açısından nasıl bir dağılım gösterdiğini detaylı bir şekilde sunmaktadır.

Tablo 4.1’de cinsiyet açısından bakıldığında, katılımcıların yarısı kadın (%50.0) ve diğer yarısı erkek (%50.0) olarak dengeli bir dağılım göstermektedir. Sınıf seviyelerine göre dağılımda, en fazla katılımcı 7. sınıftan (%30.8) olup, bunu 8. sınıf (%29.0), 5. sınıf (%22.4) ve 6. sınıf (%17.8) takip etmektedir. Okul başarı durumu kategorisi, katılımcıların büyük bir kısmının yüksek başarı gösterdiğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların %71.4’ü 85-100 arası puan alırken, daha düşük başarı gösteren katılımcı oranları ise 45-54 puan arası (%3.6), 55-69 puan arası (%4.8) ile oldukça düşüktür.

Tablo 4.1’de okulda spor salonunun olup olmaması sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında, katılımcıların büyük bir kısmı (%67.2) okulunda spor salonu bulunmadığını belirtirken, sadece %32.8’lik bir grup okulunda spor salonu bulunduğunu ifade etmiştir. Spor yapma alışkanlıklarına bakıldığında ise, katılımcıların %89.0’ı düzenli olarak spor yaparken, %11.0’lik bir grup spor yapmadığını belirtmiştir. Spor kulübü üyeliği durumu incelendiğinde, katılımcıların %26.6’sı bir spor kulübüne üye, %73.4’ü ise spor kulübüne üye değildir. Lisanslı sporcu olma durumu ise, katılımcıların %35.8’inin lisanslı sporcu olduğunu, %64.2’sinin ise lisanslı sporcu olmadığını göstermektedir.

Tablo 4.1’de voleybol oynama süresi açısından en fazla katılımcı (%59.4) bir yıldan daha az süreyle voleybol oynamışken, %28.4’ü 1-3 yıl, %8.6’sı 4-5 yıl, yalnızca %3.6’sı ise 5 yıl ve üzeri süreyle voleybol oynamaktadır.

Tablo 4.1’de baba eğitim durumu kategorisinde, katılımcıların %40.4’ü baba eğitiminin en fazla lise seviyesinde olduğunu belirtmiştir. Diğer eğitim düzeyleri ise sırasıyla ilkokul (%10.4), ortaokul (%14.8), ön lisans (%6.4), lisans (%18.0) ve yüksek lisans (%10.0) olarak sıralanmaktadır. Anne eğitim durumu ise, katılımcıların en fazla annelerinin lise mezunu olduğunu göstermektedir (%32.4). Diğer eğitim seviyeleri

sırasıyla ilkokul (%18.0), ortaokul (%21.8), ön lisans (%5.8), lisans (%11.2) ve yüksek lisans (%10.8) şeklindedir.

Tablo 4.1’de aile gelir düzeyi açısından ise katılımcıların çoğunluğu (%52.0) gelir ve giderinin eşit olduğunu belirtirken, geliri giderinden yüksek olanların oranı %39.8, gideri gelirinden yüksek olanların oranı ise %8.2’dir.

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların demografik özellikleri arasında belirgin bir çeşitlilik bulunmakta, ancak genel olarak akademik başarı ve spor yapma alışkanlığı gibi eğilimler öne çıkmaktadır.

Tablo 4.1. Katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımı

	Değişken	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	250	50.0
	Erkek	250	50.0
Sınıf	5	112	22.4
	6	89	17.8
	7	154	30.8
	8	145	29.0
Okul Başarı durumu (100 üzerinde)	45-54	18	3.6
	55-69	24	4.8
	70-84	101	20.2
	85-100	357	71.4
Okulda spor salonu var mı?	Evet	164	32.8
	Hayır	336	67.2
Spor yapar mısın?	Evet	445	89.0
	Hayır	55	11.0
Spor Kulüp Üyeliği var mı?	Evet	133	26.6
	Hayır	367	73.4
Lisanslı sporcu musun?	Evet	179	35.8
	Hayır	321	64.2
Voleybol Oynama süresi (yıl)	Bir yıl altı	297	59.4
	1-3 yıl	142	28.4
	4-5 yıl	43	8.6
	5 yıl ve üstü	18	3.6
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	52	10.4
	Ortaokul	74	14.8
	Lise	202	40.4
	Ön lisans	32	6.4
	Lisans	90	18.0
	Yüksek Lisans	50	10.0
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	90	18.0
	Ortaokul	109	21.8
	Lise	162	32.4
	Ön lisans	29	5.8
	Lisans	56	11.2
	Yüksek Lisans	54	10.8

Aile Gelir Düzeyi	Gider gelirden yüksek	41	8.2
	Gider Gelire eşit	260	52.0
	Gelir Giderinden Yüksek	199	39.8
	Toplam	500	100.0

Tablo 4.2, katılımcıların Voleybol Branşı Tutum Ölçeği ifadelerine katılım düzeylerini ve bu ifadelerin ortalama puanlarını göstermektedir. Bu tabloda yer alan her bir ifade, katılımcıların voleybol hakkındaki tutumlarını ölçmeye yönelik olup, verilen yanıtların ortalamaları ve standart sapmalarını içermektedir.

Tablo 4.2’de ölçek ifadeleri incelendiğinde, “Voleybol ile ilgili konular dikkatimi çeker” ifadesine verilen ortalama puan ($x=3.7100$) ile katılımcıların voleybola yönelik genel bir ilgiye sahip oldukları görüldü. “Voleybol oyunu, arkadaşlarımla daha uyumlu olmayı öğretmiştir” ifadesine ilişkin ortalama puan ise ($x=3.5852$) olup, voleybolun sosyal etkileşimi artırıcı bir etkiye sahip olduğu yönünde görüş birliği bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 4.2’de benzer şekilde, “Voleybol oynamak stresimi azaltıyor” ifadesi de yüksek bir ortalamaya sahiptir ($x=3.5360$). Ancak bu ifadeye ilişkin standart sapma ($ss=1.3176$), katılımcılar arasında konuya dair görüş farklılıklarının daha belirgin olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4.2’de en yüksek ortalamalardan biri, “Serbest zamanlarımda voleybol oynamaktan hoşlanırım” ifadesine aittir ($x=3.8020$). Bu sonuç, voleybolun katılımcılar tarafından Tablo 4.2, eğlenceli bir etkinlik olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Ancak ilgili ifadenin standart sapması oldukça yüksektir ($ss=2.004$) ve bu durum, bazı katılımcıların bu görüşe katılmadığını, dolayısıyla görüşlerin oldukça farklılaştığını göstermektedir.

Tablo 4.2’de “Voleybol oynayınca kendimi zinde hissederim” ifadesinin ortalama puanı ($x=3.4640$), voleybolun fiziksel yararlarının hissedildiğini yansıtmaktadır. “Voleybol oynamanın yeni arkadaşlıklar kurmak için iyi bir fırsat olduğunu düşünürüm” ifadesi de ($x=3.6320$) ortalama ile voleybolun sosyal kazanımlar sağladığına yönelik olumlu tutumları ortaya koymaktadır.

Tablo 4.2’de “Voleybol oynarken rahatlarım” ($x=3.5840$) ve “Voleybol ile ilgili temel beceri hareketlerini (pas, manşet vb.) kolaylıkla yaparım” ($x=3.5700$) ifadeleri, katılımcıların voleybol oynarken hem psikolojik rahatlama hissettiklerini hem de beceri düzeylerine güven duyduklarını göstermektedir.

Tablo 4.2’de genel olarak, katılımcıların voleybolu hem eğlenceli hem de fiziksel gelişime katkı sağlayan bir etkinlik olarak gördükleri söylenebilir. Bu durumu destekleyen ifadelerden “Voleybol oyunu fiziksel yapımı geliştirir” ($x=3.8720$) ve “Voleybol oynadığımda kendime olan güvenim artıyor” ($x=3.6640$) da yüksek ortalamalarla dikkat çekmektedir.

Tablo 4.2’de yer alan VTÖ toplam puanı ($x=58.6313$), katılımcıların voleybol branşına yönelik genel tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir. Standart sapma değerinin ($ss=16.019$) yüksek olması ise, bireysel tutumlarda belirli düzeyde çeşitlilik bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma bulgularına göre; katılımcıların voleybola yönelik genel tutumları olumlu olmakla birlikte, voleybolu tercih etme, fiziksel faydalarını hissetme ve sosyal açıdan faydalı bulma gibi konularda farklı düzeylerde yanıtlar verdikleri görülmektedir.

Tablo 4.2. Katılımcıların Voleybol branşı tutum ölçeği ifadelerine katılım düzeyi

	N	X	ss
Voleybol ile ilgili konular dikkatimi çeker.	500	3.7100	1.35557
Voleybol oyunu arkadaşlarımla daha uyumlu olmayı öğretmiştir.	500	3.5852	1.26040
Voleybol oynamak stresimi azaltıyor	500	3.5360	1.31764
Serbest zamanlarımda voleybol oynamaktan hoşlanırım.	500	3.8020	2.00470
Voleybol oynayınca kendimi zinde hissederim.	500	3.4640	1.25533
Voleybol oynamanın yeni arkadaşlıklar kurmak için iyi bir fırsat olduğunu düşünürüm.	500	3.6320	1.31607
Voleybol oynarken rahatlarım.	500	3.5840	1.30474
Voleybol ile ilgili temel becerileri hareketlerini (pas.manşet. vs.) kolaylıkla yaparım.	500	3.5700	1.31475
Voleybol ile ilgili antrenman çalışmalarını izlemekten hoşlanırım.	500	3.4560	1.45750
Voleybol oynarken zamanın nasılda çabucak geçtiğini anlamıyorum.	500	3.7400	1.40011
Voleybol oyunu fiziksel yapımı geliştirir.	500	3.8720	1.26127
Okulda. Voleybol oynarken kazandığım becerileri okul dışında da kullanıyorum.	500	3.6180	1.26145
Voleybol oynarken arkadaşlarımla olan iletişimim artıyor.	500	3.7580	1.28948
Voleybol oyunu yaşamı daha bir zevkli kılıyor.	500	3.7520	1.28912
Voleybol oynadığımda kendime olan güvenim artıyor.	500	3.6640	1.33667
Voleybol ile ilgili bilgileri öğrendikçe voleybola olan merakım daha da artıyor.	500	3.8640	1.30265
VTÖ Toplam Puan	500	58.6313	16.01907

Tablo 4.3'te kadın katılımcıların voleybol branşı tutumları ($x=64.96$; $ss=12.97$) iken, erkek katılımcılar ise ($x=52.32$; $ss=16.28$)'dır. Bu fark, t-testi'nin sonuçlarına göre, cinsiyet açısından voleybol branşına yönelik tutumları açısından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Kadın katılımcıların erkeklerden belirgin şekilde daha yüksek olması, kadınların voleybol branşına yönelik tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 4.3'te, katılımcıların cinsiyet değişkenine göre voleybol branşı tutumlarına ilişkin Sort değerleri verilmiştir.

Tablo 4.3. Katılımcıların Cinsiyet değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi

	Cinsiyet	N	x	ss	t	p
Voleybol branşı tutumları	Kadın	250	64.9679	12.97699	9.590	.000
	Erkek	250	52.3200	16.28960		

Tablo 4.4'de katılımcıların sınıf değişkenine göre voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi ile karşılaştırılmasını sunmaktadır. ANOVA Testi, dört farklı sınıf düzeyindeki katılımcıların voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapıldı.

Tablo 4.4'te bulgular incelendiğinde, 5. sınıf ($x= 58.5982$, $ss= 15.98$), 6. sınıf ($x= 62.46$, $ss= 12.97$), 7. sınıf ($x= 59.62$, $ss= 14,83$) ve 8. sınıf ($x= 55.22$, $ss= 18,28$) katılımcılarının voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görüldü. ANOVA testi sonucu, (p değeri $0.007<0.05$) olarak hesaplandı. Bu durum, sınıflar arasında voleybol branşı tutumları açısından anlamlı bir fark olduğu görüldü. Post Hoc Tukey testi Sonuçlara göre, 6. sınıf ile 5. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf arasında anlamlı farklar bulundu. Buna göre 6. sınıfın voleybol branşı tutumlarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, 5. ve 7. sınıf öğrencilerinin 8. sınıf öğrencilerine göre voleybol branşı tutumlarının yine 8. Sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek bir tutuma sahip olduğu görüldü.

Tablo 4.4. Katılımcıların Sınıf değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi

	Sınıf	N	X	Ss	F	P	Post Hoc Tukey
Voleybol branşı tutumları	^a 5. sınıf	112	58.5982	15.98618	4.134	.007	
	^b 6. sınıf	90	62.4607	12.97205			b>a.c.d
	^c 7. sınıf	154	59.6234	14.83816			a.c>d
	^d 8. sınıf	144	55.2292	18.28436			
	Toplam	499	58.6313	16.01907			

Tablo 4.5, katılımcıların başarı notlarına göre voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi ile analizini sunmaktadır. Bu analiz, farklı başarı notu aralıklarında yer alan katılımcıların voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapıldı.

Tablo 4.5'te öğrencinin başarı notuna göre voleybol branşı tutumlarında 45-54 başarı notu aralığındaki katılımcıların ortalama puanı ($x=53.055$; $ss=9.872$), 55-69 başarı notu aralığındaki katılımcıların ortalama puanı ($x=50.347$; $ss=10.129$), 70-84 başarı notu aralığındaki katılımcıların ortalama puanı ($x=56.435$; $ss=18.025$) ve 85-100 başarı notu aralığındaki katılımcıların ortalama puanı ise ($x=60.067$; $ss= 15.724$) olarak bulunmuştur. ANOVA Testi sonuçlarına göre, başarı notu grupları arasında voleybol branşı tutumları açısından anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Post Hoc Tukey testi sonuçlarına göre, başarı notu 45-54 (a) ve 55-69 (b) aralığındaki katılımcıların tutum puanları, 70-84 (c) ve 85-100 (d) başarı notu aralıklarında yer alan katılımcılarla karşılaştırıldığında, anlamlı şekilde daha düşük bulundu. Bu sonuç, düşük başarı notlarına sahip katılımcıların voleybol branşı tutumlarının, yüksek başarı notlarına sahip katılımcılara göre daha olumsuz olduğunu gösterdi.

Araştırma bulgularına göre; başarı notları ile voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, yüksek başarı notlarına sahip katılımcıların voleybol branşı tutumlarının daha olumlu olduğunu gösterdi.

Tablo 4.5. Katılımcıların başarı notuna göre voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi

	Başarı Notu	N	X	Ss	F	P	Post Hoc Tukey
Voleybol	^a 45-54	18	53.0556	9.87255	4.456	.004	

branşı tutumları	^b 55-69	23	50.3478	10.12920	c.d>a.b
	^c 70-84	101	56.4356	18.02577	
	^d 85-100	358	60.0672	15.72449	
Toplam		499	58.6313	16.01907	

Tablo 4.6, katılımcıların okulunda spor salonu olup olmamasına göre voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi ile karşılaştırılmasını sunmaktadır. Bu analiz, okullarında spor salonu bulunan ve bulunmayan katılımcılar arasındaki voleybol branşı tutumlarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapıldı.

Tablo 4.6'daki bulgularına göre, spor salonu olan katılımcıların voleybol branşı tutumlarının ortalaması ($x=63.496$; $ss=14.116$) iken; spor salonu olmayan katılımcıların voleybol branşı tutumlarının ortalaması ($x=56.270$; $ss:16.370$)'tür. Spor salonu olan katılımcıların tutumları, spor salonu olmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. t-testi sonuçlarına göre, ($t = 4.831$) olarak bulundu. Bu, iki grup arasında önemli bir fark olduğunu görülmüştür ($p:0.000$) olarak hesaplandı, bu da 0.05'lik anlamlılık seviyesinin oldukça altında olduğu için, okullarında spor salonu bulunan ve bulunmayan katılımcılar arasında voleybol branşı tutumları açısından anlamlı bir fark olduğunu gösterdi. Sonuç olarak, okullarında spor salonu bulunan katılımcıların voleybol branşı tutumlarının, spor salonu bulunmayan katılımcılara göre daha olumlu olduğu anlaşıldı.

Tablo 4.6. Katılımcıların okulunda spor salonu olma durumu değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi

	Okulda spor salonu var mı?	N	x	ss	T	P
Voleybol branşı tutumları	Evet	163	63.4969	14.11609	4.831	0.000
	Hayır	337	56.2708	16.37074		

Tablo 4.7'de katılımcıların spor yapma durumu değişkenine göre voleybol branşı tutumlarını t-testi kullanarak analiz etmektedir. Spor yapan katılımcının voleybol tutum puanları (VTÖ) ortalaması ($x=59.97$; $ss=15.48$), spor yapmayan katılımcının ortalaması ise ($x=47.59$; $ss = 16.25$) olarak hesaplandı. t-testi'nin(t değeri 5.519 ve p değeri 0.000) olarak belirlendi. Bu bulgu, spor yapma durumu ile voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu görüldü ($p<0.05$). Buna göre spor yapan öğrencilerin voleybol tutumlarının, spor yapmayan öğrencilere anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı.

Tablo 4.7. Katılımcıların spor yapma durumu değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi

	Spor yapar mısın?	N	x	ss	t	P
Voleybol branşı tutumları	Evet	446	59.9708	15.48107	5.519	0.000
	Hayır	54	47.5926	16.25448		

Tablo 4.8’de katılımcıların spor kulübü üyeliği değişkenine göre voleybol branşı tutumlarını t-testi ile analiz edildi. Spor kulübü üyeliği olan katılımcının voleybol tutum puanları (VTÖ) ortalaması ($x=65.84$; $ss=13.42$) olarak bulunurken, spor kulübü üyeliği olmayan katılımcının ortalaması ise ($x=56.04$; $ss=16.10$) olarak hesaplandı. t-testi'nin(t değeri 6.256 ve p değeri 0.000) olarak hesaplandı. Buna göre, spor kulübü üyeliği ile voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir fark olduğunu gösterdi($p<0.05$). Spor kulübü üyeliği olan öğrencilerin voleybol branşı tutumların, kulüp üyeliği olmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı.

Tablo 4.8. Katılımcıların spor kulübü üyeliği değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi

	Spor Kulüp Üyeliği var mı?	N	x	ss	t	P
Voleybol branşı tutumları	Evet	133	65.8409	13.42257	6.256	0.000
	Hayır	367	56.0381	16.09920		

Tablo 4.9’da katılımcıların lisanslı sporcu olma durumu değişkenine göre voleybol branşı tutumlarını t-testi ile analiz edildi. Lisanslı sporcu olan katılımcıların voleybol tutum puanları (VTÖ) ortalaması ($x=64.39$; $ss=14.56$) olarak hesaplanırken, t-testi'nin(t değeri 6.225 ve p değeri 0.000) olarak belirlendi. Buna göre, lisanslı sporcu olma durumu ile voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir fark olduğunu gösterdi ($p < 0.05$). Buna göre lisans sporcu olan öğrencilerin voleybol branşı tutumlarını lisanslı olmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi.

Tablo 4.9. Katılımcıların lisanslı sporcu olma durumu değişkenine göre Voleybol branşı tutumlarının t-testi analizi

	Lisanslı sporcu olma durumu	N	x	ss	t	P
Voleybol branşı tutumları	Evet	179	64.3855	14.55798	6.225	0.000
	Hayır	321	55.4125	15.91765		

Tablo 4.10’da katılımcıların spor yapma süresi değişkenine göre voleybol branşı tutumlarını ANOVA Testi sonucu verilmiştir. Katılımcılar, spor yapma sürelerine göre voleybol tutum puanlarını sırasıyla bir yıl altı ($x=53.30$; $ss = 6.28$), 1-3 yıl ($x=67.27$; $ss=11.08$), 4-5 yıl ($x=65.93$; $ss = 13.61$) ve 5 yıl ve üstü ($x=60.72$; $ss=13.56$) olarak belirlendi. ANOVA Testi’nin sonuçları, spor yapma süresi ile voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F=33,136$, $p=0.000$). Post Hoc Tukey testi ile yapılan karşılaştırmalara göre: 1-3 yıl ve 4-5 yıl arasındaki gruplar ile bir yıl altı ve 5 yıl üstü gruba anlamlı bir fark olduğu, ayrıca 5 yıl üstü grubun bir yıl altı gruba göre voleybol branşı tutumları anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlendi. Buna göre, spor yapma süresi arttıkça voleybol branşı tutumlarının daha olumlu hale geldiği söylenebilir.

Tablo 4.10. Katılımcıların spor yapma süresi değişkenine göre voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi

	Spor yapma süresi	N	X	ss	F	P	Post Hoc Tukey
Voleybol branşı tutumları	^a Bir yıl altı	297	53.3007	16.28395	33.136	.000	
	^b 1-3 yıl	142	67.2676	11.07544			b.c>a.d
	^c 4-5 yıl	43	65.9302	13.60741			d>a
	^d 5 yıl ve üstü	18	60.7222	13.55514			
	Toplam	500	58.6313	16.01907			

Tablo 4.11’de katılımcıların baba eğitim düzeyine göre voleybol branşı tutumlarını ANOVA Testi sonucu verilmiştir. Katılımcılar, baba eğitim durumu değişkenine voleybol branşı tutumları sırasıyla: ilkokul ($x=60.94$; $ss= 3.23$), ortaokul ($x=56.55$; $ss = 16.04$), lise ($x=60.19$; $ss=14.51$), ön lisans ($x=56.81$; $ss=18.63$), lisans ($x=58.54$; $ss=16.97$) ve yüksek lisans ($x=54.28$; $ss=19.95$) olarak belirlenmiştir. ANOVA Testi’ne göre, baba eğitim durumu ile voleybol branşı tutumları arasında

anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F = 4.846$, $p = .435$). Bu durumda, baba eğitim düzeyinin voleybol branşı tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.11. Katılımcıların baba eğitim düzeylerine göre Voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi

	Baba eğitim durumu	N	x	ss	F	P
Voleybol branşı tutumları	İlkokul	52	60.9423	13.22566	1.680	0.138
	Ortaokul	74	56.5479	16.03732		
	Lise	202	60.1931	14.51427		
	Ön lisans	32	56.8125	18.62956		
	Lisans	90	58.5444	16.96537		
	Yüksek Lisans	50	54.2800	19.94589		
	Toplam	500	58.6313	16.01907		

Tablo 4.12’de katılımcıların anne eğitim düzeyine göre voleybol branşı tutumlarını ANOVA Testi ile analiz verilmiştir. Katılımcılar, anne eğitim durumu değişkenine voleybol branşı tutumları sırasıyla: ilkokul ($x=56.87$; $ss= 17.59$), ortaokul ($x=56.71$; $ss = 15.72$), lise ($x=60.85$; $ss=11.71$), ön lisans($x=60.31$; $ss=18.51$), lisans ($x=60.53$; $ss=16.50$) ve yüksek lisans ($x=55.85$; $ss=21.72$) olarak belirlendi. ANOVA testine göre, anne eğitim durumu ile voleybol branşı tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F=1.707$, $p=.337$). Bu durumda, anne eğitim düzeyinin voleybol branşı tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Tablo 4.12. Katılımcıların anne eğitim düzeylerine göre Voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi

	Anne eğitim durumu	N	x	ss	F	P
Voleybol branşı tutumları	İlkokul	90	56.8764	17.59056	1.707	0.131
	Ortaokul	109	56.7156	15.72571		
	Lise	162	60.8519	11.71198		
	Ön lisans	29	60.3103	18.51660		
	Lisans	56	60.5357	16.50230		
	Yüksek Lisans	54	55.8519	21.72591		
	Toplam	500	58.6313	16.01907		

Tablo 4.13’de, katılımcıların aile gelir düzeyine göre voleybol branşı tutumlarını ANOVA Testi sonucu verilmiştir. Katılımcılar, aile gelir düzeylerine göre Voleybol branşı tutumlarını sırasıyla; gider gelirden yüksek ($x=57.80$; $ss=19.74$), gider gelire eşit ($x=58.41$; $ss = 16.73$) ve gelir giderinden yüksek ($x=59.09$; $ss= 14.20$) olarak hesaplandı. ANOVA Testi'nin sonuçları, aile gelir düzeyinin voleybol branşı tutumları üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını göstermektedir ($F=0.161$, $p=0.852$). Bu sonuç, aile gelir düzeyinin voleybol branşı tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 4.13. Katılımcıların aile gelir düzeylerine göre Voleybol branşı tutumlarının ANOVA Testi analizi

	Aile gelir düzeyi	N	x	Ss	F	P
Voleybol branşı tutumları	Gider gelirden yüksek	41	57.8049	19.73730	0.161	0.852
	Gider Gelire eşit	260	58.4093	16.72609		
	Gelir Giderinden Yüksek	199	59.0905	14.20421		
	Toplam	500	58.6313	16.01907		

5. TARTIŞMA

Verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular, yorumlanarak çalışmanın sonuçları ortaya konulmuştur. Çalışmada elde edilen sonuçlar, literatürdeki benzer çalışmalar ışığında tartışılarak aşağıda sunulmuştur.

Katılımcıların genel olarak voleybola yönelik olumlu tutumlar sergilediği gözlemlenmiştir. Voleybolun sosyal, eğlenceli ve fiziksel açıdan faydalı bir etkinlik olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Ancak, bazı ifadelerde görüş farklılıkları bulunmaktadır, özellikle voleybolu serbest zamanlarında oynayıp oynamama ve stres azaltma konusunda katılımcılar arasında farklılıklar görülmüştür. Araştırma bulgularına göre, katılımcıların genel olarak voleybola yönelik olumlu tutumlar sergilediği görülmektedir. Bu durum, voleybolun bireyler tarafından sosyal bir etkileşim aracı, eğlenceli bir boş zaman etkinliği ve fiziksel sağlık açısından faydalı bir spor dalı olarak algılandığını göstermektedir. Literatürde de voleybolun bireylerin sosyal bağlarını güçlendirme, takım çalışması becerilerini geliştirme ve fiziksel aktivite yoluyla yaşam kalitesini artırma yönündeki katkılarına sıklıkla vurgu yapılmaktadır (94). Ancak, elde edilen verilerde bazı ifadeler katılım düzeylerinde farklılıklar gözlemlenmiştir. Özellikle voleybolun serbest zaman etkinliği olarak tercih edilip edilmediği ve stres azaltıcı bir rolü olup olmadığı konusunda katılımcı görüşleri arasında değişkenlik bulunmaktadır. Bu durum, bireylerin spora yönelme nedenlerinin farklılaşmasına ve kişisel ilgi düzeylerine bağlı olarak açıklanabilir. Nitekim Öztürk ve Gürbüz tarafından yapılan bir çalışmada da, bireylerin spora katılım motivasyonlarının kişisel ihtiyaçlara, stresle başa çıkma yollarına ve sosyal çevreye göre çeşitlilik gösterdiği ifade edilmiştir (95). Dolayısıyla, her ne kadar voleybola yönelik genel tutum olumlu olsa da, bu tutumun davranışa dönüşme biçimi bireysel farklılıklara bağlı olarak değişebilmektedir. Bu bulgu, spor etkinliklerinin bireylerin serbest zaman kullanımı ve psikolojik iyi oluş düzeyleriyle ilişkisinin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Singh ve Devi tarafından Hindistan'da gerçekleştirilen bir çalışmada üniversite öğrencilerinin spor ve oyunla ilgili olarak genellikle pozitif tutum sergiledikleri, erkek öğrencilerin ise oyun ve spora karşı daha olumlu tutumlar geliştirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, araştırmada voleybolun, özellikle bazı lise öğrencileri için beden eğitimi dersinde tercih edilen öncelikli bir spor dalı olduğu belirlenmiştir (96). Bu durum, voleybolun spor kültüründe belirgin bir yeri olduğunu ve öğrencilerin beden eğitimi

dersindeki seçimlerinde önemli bir yer tuttuğunu düşündürmektedir. Harriet ve ark. tarafından yapılan araştırma ise İngiltere ve Japonya'daki lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı gösterdikleri tutumları incelemiştir. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı genel olarak pozitif bir tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, bazı öğrencilerinin voleybolu, mutluluk verici bir etkinlik olarak tanımladıkları saptanmıştır (97). Bu durum, voleybolun, fiziksel faydalarının ötesinde öğrenciler üzerinde psikolojik ve sosyal anlamda da olumlu etkiler yarattığını göstermektedir. Yıldırım ve Ark (2006) tarafından yapılan çalışmada ise üniversite öğrencilerinin takım sporlarına eğilim gösterdiği, spor aktivitelerinden keyif aldıkları ve sportif etkinliklere katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu araştırma, öğrencilerin voleybol gibi takım sporlarına olan ilgilerinin, bu sporları sosyal bir etkinlik ve eğlenceli bir aktivite olarak değerlendirmelerinden kaynaklandığını düşündürmektedir (98). Alp tarafından yapılan çalışmada, beden eğitimi derslerinde spor aktiviteleri içeren bir program uygulanan deney grubundaki öğrencilerin spora karşı tutumlarında anlamlı bir değişiklik gözlemlenmiştir (99). Bu bulgu, sportif aktivitelerin öğrencilerin spora yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Araştırmaya katılan bazı lise öğrencilerinin voleybolu, arkadaşlık ilişkilerini güçlendiren bir etkinlik olarak tanımladığı, bu da voleybolun sosyal bağları kuvvetlendiren bir araç olarak işlev görebileceğini düşündürmektedir. Li ve arkadaşlarının üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmada, öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı genellikle pozitif tutum sergiledikleri ve okul dışı fiziksel aktivitelerde yer almalarının, bu pozitif tutumları pekiştirdiği bulunmuştur (100). Bu bulgular, voleybolun öğrencilerin genel yaşam tutumlarını etkileyebilecek önemli bir faktör olarak öne çıktığını göstermektedir. Batıgün ve Kayış ile Akbağ ve Ark (2005) tarafından yapılan çalışmalarda ise cinsiyet ile stres arasındaki ilişki ele alınmış ve bu faktörler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Katılımcıların, voleybol branşındaki kazançlarını günlük yaşamlarına aktarabildikleri, bu sporun onların kişisel gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna varılmıştır (101, 102).

Çalışmada orta öğrencilerinin voleybola yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadın katılımcıların voleybol branşı tutumları, erkek katılımcılara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu, kadınların voleybol branşına yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğunu göstermektedir. Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin voleybola yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiği tespit

edilmiştir. Kadın katılımcıların voleybola yönelik tutumlarının erkek katılımcılara kıyasla daha yüksek olması, kız öğrencilerin bu branşa daha olumlu yaklaştığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, özellikle voleybolun eğitim kurumlarında daha çok kız öğrencilerle özdeşleştirilen bir spor dalı olarak algılanmasının etkisiyle açıklanabilir. Nitekim Türkiye’de yapılan çeşitli araştırmalarda da kız öğrencilerin voleybola olan ilgilerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır (102, 103).

Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin spora yansıyan yönleriyle de ilişkilendirilebilir. Kız çocuklarına yönelik toplumsal beklentilerin, daha az fiziksel temas içeren, estetik ve ritmik unsurlar barındıran spor branşlarını teşvik ettiği, buna karşılık erkek çocukların futbol gibi daha rekabetçi ve fiziksel temas gerektiren sporlara yönlendirildiği bilinmektedir (104). Bu bağlamda, kız öğrencilerin voleybolu daha fazla benimsemeleri, hem okul ortamında voleybolun daha fazla tercih edilmesi hem de cinsiyet rollerine uygunluğu ile ilişkili olabilir.

Bununla birlikte, bazı çalışmalar erkek öğrencilerin spora genel olarak daha fazla ilgi duyduğunu belirtmekte, ancak bu ilginin branşa göre değiştiğini vurgulamaktadır (15). Bu nedenle, elde edilen bulgunun sadece spor ilgisi değil, voleybolun algılanışı, oynanma koşulları ve okulda sunuluş biçimi gibi çevresel etkenlerle de desteklendiği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre, sınıf düzeyi ile voleybol branşına yönelik tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Özellikle 6. sınıf öğrencilerinin tutumlarının diğer sınıf düzeylerine kıyasla belirgin şekilde daha yüksek olması ($p=0.036$), yaş ve gelişim dönemlerinin spor branşlarına olan ilgide önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, voleybolun özellikle ortaokulun başlangıç yıllarında daha fazla ilgi gördüğü, yaş ilerledikçe ise bu ilginin azaldığı söylenebilir. Literatürde de benzer şekilde, çocukların sporla tanışma dönemlerinde daha istekli ve meraklı oldukları, ancak yaş ilerledikçe akademik baskılar, sınav stresi ve sosyal önceliklerin değişmesi gibi nedenlerle spora olan ilgilerinin azaldığı belirtilmektedir (106). Nitekim, 8. sınıf öğrencilerinin voleybola yönelik tutumlarının en düşük seviyede olması, bu yaş grubunun lise geçiş sınavı süreci nedeniyle fiziksel aktivitelere daha az zaman ayırmasından kaynaklanıyor olabilir (107). Ayrıca bu sonuç, spor eğitiminin sınıf düzeyine göre farklılaştırılması gerektiğini ve özellikle üst sınıf düzeylerinde motivasyonu artıracak programların geliştirilmesinin önemini göstermektedir. Çocukların sportif etkinliklere olan ilgisinin sürdürülebilir olması, onların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir (108). Literatürde bu

bulguya ilişkin Yalçinkaya ve arkadaşları tarafından üniversite öğrencileriyle yapılan bir başka araştırmada, katılımcıların sporun faydaları hakkında bilgi sahibi olmalarına rağmen, yoğun ders programları, sınırlı zaman, yetersiz değerlendirme kriterleri ve donanım eksiklikleri gibi sebeplerle spora katılımı zorlandıkları belirlenmiştir (109). Bu durum, üniversite öğrencilerinin sporla olan ilişkilerini etkileyen yapısal engellerin varlığına işaret etmektedir. Araştırmada ayrıca, voleybol branşının bazı lise öğrencilerinin fiziksel gelişimlerine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (109).

Araştırma bulgularına göre, akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin voleybol branşına yönelik tutumlarının, düşük başarı notuna sahip öğrencilere kıyasla anlamlı derecede daha olumlu olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bu sonuç, akademik başarının sportif tutumlar üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Başarı notu yüksek olan öğrencilerin sorumluluk duygularının, öz disiplinlerinin ve motivasyon düzeylerinin daha yüksek olması, spor etkinliklerine olan yaklaşımlarını da olumlu yönde etkileyebilmektedir (110).

Nitekim spor ve akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koyan birçok çalışma bulunmaktadır. Özellikle takım sporlarına katılımın öğrencilerin özgüven, zaman yönetimi, iş birliği ve liderlik becerilerini geliştirdiği ve bu becerilerin akademik başarıya da katkı sağladığı belirtilmektedir (111,112). Bu bağlamda, başarı duygusu yaşayan öğrencilerin sporu da bir gelişim aracı olarak benimsemeleri ve voleybol gibi takım oyunlarına karşı daha olumlu tutum geliştirmeleri beklenen bir durumdur.

Öte yandan, düşük başarıya sahip öğrencilerde özgüven eksikliği, başarısızlık korkusu ve sosyal çekingenlik gibi faktörler, sportif etkinliklere katılım konusunda da olumsuz tutumlar geliştirilmesine neden olabilir (113). Bu nedenle, eğitim ortamlarında hem akademik hem de sportif gelişimi destekleyen bütüncül yaklaşımların benimsenmesi, öğrencilerin her iki alanda da daha dengeli gelişmelerine katkı sağlayabilir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, spor salonu bulunan okullardaki öğrencilerin voleybol branşına yönelik tutumları, spor salonu bulunmayan okullardaki öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p=0.000$). Bu sonuç, fiziki altyapının, öğrencilerin sportif tutum ve davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Spor salonu gibi uygun fiziksel ortamların varlığı, öğrencilerin sporla daha sık ve sistematik biçimde buluşmasına olanak tanımakta; bu da ilgili branşa karşı olumlu tutum geliştirmelerini desteklemektedir.

Nitekim, okul ortamında sunulan fiziksel imkanların öğrencilerin spora katılım düzeyleri üzerindeki etkisini ortaya koyan çeşitli araştırmalar da mevcuttur. Örneğin, Erbaş tarafından yapılan bir çalışmada, spor salonu, malzeme yeterliliği ve öğretmen rehberliğinin, öğrencilerin spora katılımını ve spor branşlarına yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir (114). Benzer şekilde, Çelik ve arkadaşları, spor salonu bulunan okullarda öğrencilerin sportif faaliyetlere daha aktif katıldığını ve bu durumun tutum ve motivasyonu artırdığını ortaya koymuştur (115). Voleybol gibi takım oyunlarının doğru bir biçimde öğretilmesi ve uygulanabilmesi için uygun zemin, ekipman ve alan gereksinimi göz önüne alındığında, spor salonunun varlığı öğrencilerin bu branşla kurdukları ilişkinin niteliğini belirleyen temel faktörlerden biri haline gelmektedir. Bu bağlamda, spor salonu bulunmayan okullarda öğrencilerin voleybola yönelik düşük tutum sergilemeleri, fiziksel koşulların yetersizliğinden kaynaklı deneyim eksikliğiyle ilişkilendirilebilir. Bu bulgu, eğitim politikaları kapsamında tüm okullarda eşit ve yeterli spor altyapısının sağlanmasının önemine de işaret etmektedir.

Araştırma sonuçları, düzenli olarak spor yapan öğrencilerin voleybol branşına yönelik tutumlarının, spor yapmayan öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur ($p=0.000$). Bu durum, spor yapan öğrencilerin spora ve özellikle voleybol gibi takım oyunlarına karşı daha olumlu bir algıya sahip olduklarını göstermektedir. Spor yapma alışkanlığı, bireylerin fiziksel aktivitelerle yönelik farkındalığını artırmakta ve farklı branşlara karşı daha açık, istekli ve olumlu bir tutum geliştirmelerini sağlamaktadır (116).

Düzenli fiziksel aktivite, yalnızca fiziksel gelişimi değil, aynı zamanda sosyal etkileşim, öz güven ve aidiyet duygularını da desteklemektedir. Bu bağlamda, spor yapan öğrenciler takım çalışmasına daha yatkın, birlikte hareket etme becerisi daha gelişmiş ve sportif etkinliklerden daha fazla doyum alan bireyler olarak değerlendirilmektedir (117). Bu olumlu psikososyal etkenler, onların voleybol gibi iş birliğine dayalı takım oyunlarına karşı daha yüksek tutum geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Öte yandan, spor yapmayan öğrencilerin ise fiziksel etkinliklere uzak durmaları, branşlara yönelik ilgilerinin ve deneyimlerinin sınırlı olması nedeniyle tutum düzeylerinin düşük olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu, okullarda öğrencilerin aktif katılımını artırmaya yönelik spor programlarının yaygınlaştırılmasının, yalnızca fiziksel değil, tutumsal gelişimi de destekleyebileceğine işaret etmektedir.

Araştırma bulgularına göre, spor kulübü üyeliği bulunan öğrencilerin voleybol branşına yönelik tutumları, kulüp üyeliği olmayan öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur ($p=0.000$). Bu durum, spor kulübü deneyiminin öğrencilerin belirli bir branşa yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Spor kulüpleri, bireylere düzenli antrenman imkânı sağlamanın yanı sıra spor kültürünü tanıma, branşa özgü becerileri geliştirme ve takım ruhunu benimseme gibi olanaklar sunar. Bu süreç, bireyin söz konusu spor dalına yönelik tutumunu güçlendirir (118).

Kulüp düzeyinde sürdürülen sportif faaliyetler, öğrencilerin yalnızca fiziksel kapasitelerini değil, aynı zamanda sosyal etkileşimlerini, aidiyet duygularını ve başarı motivasyonlarını da artırmaktadır. Bu etkenlerin bir araya gelmesi, öğrencilerin voleybol gibi takım sporlarına karşı daha ilgili ve olumlu bir bakış açısı geliştirmelerine katkı sağlar (102). Ayrıca, kulüplerde voleybolun teknik yönleriyle tanışan bireylerin, bu branşı daha bilinçli bir şekilde değerlendirme eğiliminde oldukları da söylenebilir.

Bu bulgu, okul dışı sportif faaliyetlerin öğrencilerin spor tutumlarını nasıl şekillendirdiğini göstermesi açısından önemlidir. Özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde düzenli spor kulübü katılımının desteklenmesi, öğrencilerin hem fiziksel hem de tutumsal gelişimlerini destekleyici bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Lisanslı sporcuların voleybol branşı tutumları, lisanssız sporculardan belirgin şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p=0.000$). Lisanslı sporcuların voleybola karşı daha pozitif bir tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, lisanslı sporcuların voleybol branşına yönelik tutumlarının lisanssız sporculara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p=0.000$). Bu durum, lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin voleybolu daha bilinçli, deneyimsel ve olumlu bir bakış açısıyla değerlendirdiklerini göstermektedir. Lisanslı sporcular, genellikle düzenli antrenmanlara katılmakta, müsabaka deneyimi edinmekte ve spor branşıyla daha derin bir ilişki kurmaktadır. Bu da onların ilgili spor dalına yönelik daha olumlu bir tutum geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (119). Lisanslı sporcularda, spora yönelik motivasyonun daha yüksek olduğu ve sportif faaliyetlerin bireysel kimliğin bir parçası haline geldiği görülmektedir. Ayrıca, başarı elde etme, takım içinde yer alma ve hedef odaklı çalışma gibi faktörler, bireyin sporla kurduğu bağı güçlendirmektedir (120). Bu durum, voleybol gibi takım oyunlarında pozitif tutumların gelişmesine doğrudan etki edebilir. Öte yandan, lisanssız öğrenciler genellikle daha sınırlı deneyime sahip olup, sporu yalnızca bir boş zaman etkinliği olarak değerlendirebilmekte; bu da onların tutum düzeylerinde düşüklüğe neden olabilmektedir. Bu bulgu, okul ve kulüp iş birliklerinin

artırılması, öğrencilere lisanslı sporcu olma fırsatlarının sunulması gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

Spor yapma süresi arttıkça, katılımcıların voleybol branşı tutumları daha olumlu hale gelmiştir ($p=0.000$). Özellikle 1-3 yıl spor yapan öğrenciler en yüksek tutum puanlarına sahip olmuştur. Araştırma da elde edilen bulgular, spor yapma süresi arttıkça öğrencilerin voleybol branşına yönelik tutumlarının da daha olumlu hale geldiğini göstermiştir ($p=0.000$). Özellikle 1–3 yıl aralığında spor yapan öğrencilerin, diğer gruplara kıyasla en yüksek tutum puanlarına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durum, sporla düzenli ve sürdürülebilir bir biçimde ilgilenmenin, bireylerin ilgili branşa yönelik algılarını güçlendirdiğini ve olumlu tutum geliştirmelerine katkı sunduğunu ortaya koymaktadır.

Süreklilik içeren spor deneyimi, bireylerin spor kültürünü tanımlarını, branşla özdeşleşmelerini ve fiziksel aktiviteyi yaşam tarzı haline getirmelerini sağlar (121). Bu süreçte edinilen deneyim, yalnızca teknik gelişimi değil, aynı zamanda spora karşı tutumsal bir yakınlığı da beraberinde getirmektedir. Özellikle 1–3 yıl boyunca düzenli spor yapan bireylerde bu etkinin en üst düzeyde gözlemlenmesi, bu dönemin spora yönelik olumlu tutumların kalıcı hale gelmesinde kritik bir eşik olduğunu düşündürmektedir.

Benzer şekilde, Karaca ve Demirci (2015) de yaptıkları araştırmada, spor yapma süresi arttıkça bireylerin fiziksel aktiviteye olan ilgilerinin, bağlılıklarının ve tutum düzeylerinin yükseldiğini tespit etmişlerdir (122). Bu doğrultuda, spora erken yaşta başlama ve süreklilik ilkesi çerçevesinde planlanan sportif eğitim programlarının, özellikle okul çağındaki bireylerde olumlu tutum gelişimini desteklediği söylenebilir. Koçak, voleybolcuların spora yönelmelerinde, spor yapma yılı ile tutum toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (123). Bu sonuç, voleybol sporunu ne kadar uzun süre yaparsalar, bireylerin başarıyı ve rekabeti daha fazla deneyimledikçe, spor yapmaktan daha çok zevk aldıklarını göstermektedir. Salehnia ve ark (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, üniversite öğrencilerinin spora karşı tutumları, belirli sosyo-demografik değişkenler çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma, spor deneyimi ve aylık gelir gibi faktörlerin, öğrencilerin spora karşı tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ortaya koymuştur (124). Bu bulgu, spor tutumlarının bireylerin ekonomik durumu veya geçmişteki spor deneyimleri gibi faktörlerden bağımsız olarak şekillenebileceğini göstermektedir. Özdiñç(2006)'in araştırmasında ise, spor yapmayan erkek öğrencilerin öncelikli olarak spor yapan arkadaşlarının

bulunmamasını, spor yapmama sebepleri arasında öne çıkardığı gözlemlenmiştir (125). Bu bulgu, sosyal çevrenin ve arkadaş gruplarının, öğrencilerin sporla ilişkisini etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Voleybolun, bazı lise öğrencilerinin öz güvenlerini artıran bir etkinlik olarak değerlendirildiği de belirlenmiştir. Bu durum, voleybolun sadece fiziksel sağlık üzerinde değil, psikolojik açıdan da bireyler üzerinde güçlendirici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bulut ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmada ise üniversite öğrencilerinin spora katılım beklentilerinin, yönlendirme, hoşlanma, sosyalleşme ve güven gibi temalar etrafında şekillendiği ortaya konulmuştur. Araştırmada voleybolun, katılımcıların stres seviyelerini azalttığı belirlenmiştir (126). Bu bulgu, voleybolun psikolojik rahatlama ve stres yönetimi açısından önemli bir araç olabileceğini göstermektedir.

Anne ve baba eğitim düzeylerinin voleybol branşı tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Zorba ve Göksel, benzer bir çalışmada anne-baba eğitim durumu değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık bulamamışlardır (127). Bu sonuç, aile eğitim düzeyinin, spora katılım ve teşvik üzerinde belirleyici bir etken olmadığına dair farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Ancak Çimen ve Yaman (2020)'nin yaptıkları çalışmada, anne eğitim durumu ve aile gelir düzeyine bağlı olarak spora teşvik düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur (128). Bu bulgu, ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının, çocuklarının spor yapma motivasyonunu ve spora teşvik düzeyini etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Ailenin eğitim durumu ve gelir düzeyinin, bireylerin sporla ilişkisini şekillendiren önemli faktörler olduğunu vurgulamaktadır. Literatürde, ebeveyn eğitiminin akademik başarı ve genel yaşam becerileri üzerinde etkili olduğu sıkça vurgulansa da, sportif tutumlar söz konusu olduğunda sonuçlar daha değişkenlik göstermektedir.

Aktuğ ve Aşçı yaptıkları çalışmada, ailelerin sosyoekonomik ve eğitim düzeylerinin çocukların spora katılımında tek başına belirleyici olmadığını, çevresel koşullar ve bireysel istek gibi etmenlerin daha etkili olabileceğini belirtmiştir (129). Ayrıca, çocukların spora yönelik tutumları genellikle okulda verilen beden eğitimi derslerinin niteliği, okulun fiziksel imkânları ve arkadaş çevresi gibi okul içi faktörlerle şekillenmektedir (130). Bu bağlamda, aile eğitimi doğrudan bir değişken olarak değil; ancak dolaylı etkiler yoluyla (örneğin sportif faaliyetleri destekleme düzeyi) tutum gelişimini etkileyebilir. Elde edilen bu bulgu, sportif tutumları geliştirmek için yalnızca aile eğitimi ya da sosyoekonomik düzeyin değil, daha bütüncül ve çevresel temelli yaklaşımların dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Seabra ve Arktarafından yapılan çalışmada ise, aile gelir düzeyinin, bireylerin sporla katılımı ve spora olan bağlılıkları üzerinde önemli bir rol oynadığı ortaya konulmuştur (131). Ancak, Gündoğdu'nun araştırmasında, aile gelir düzeyinin spora başlama nedenleri ve spora katılım arasında anlamlı bir fark yaratmadığı saptanmıştır (132). Bu farklılıklar, sosyal ve ekonomik faktörlerin spora katılım üzerindeki etkisinin karmaşık olduğunu ve bu faktörlerin farklı bireyler ve toplum kesimlerinde farklı şekillerde etkili olabileceğini göstermektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma bulguları, öğrencilerin genel olarak voleybola karşı olumlu tutumlar geliştirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Katılımcılar, voleybolu sosyal etkileşimi destekleyen, eğlenceli ve fiziksel açıdan faydalı bir spor dalı olarak değerlendirmektedirler. Bu olumlu tutum, voleybolun hem bireysel gelişim hem de grup içi uyum sağlama açısından önemli bir etkinlik olduğunu göstermektedir. Ancak, voleybolun serbest zaman etkinliği olarak algılanması ve stres azaltıcı etkisi konusundaki görüşlerde katılımcılar arasında belirli farklılıklar gözlenmiştir. Bu durum, bireysel deneyimlerin ve algıların bu tür psikososyal faydalar konusunda çeşitlilik arz ettiğini göstermektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından yapılan analizlerde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla voleybola yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, kız öğrencilerin voleybola daha yüksek düzeyde ilgi ve bağlılık gösterdiğine işaret etmekte olup, cinsiyete özgü sosyal ve kültürel faktörlerin spor branşlarına yönelik tutumları etkileyebileceği sonucunu desteklemektedir. Bu bağlamda, kız öğrencilerin spora katılımının desteklenmesinin yanı sıra erkek öğrencilerin de voleybola olan ilgisinin artırılması için özel çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Sınıf düzeyi açısından yapılan değerlendirmelerde, 6. sınıf öğrencilerinin voleybola yönelik tutumlarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna karşın, 8. sınıf öğrencilerinde bu tutumların en düşük seviyede olması, yaş ilerledikçe spora karşı ilgide bir azalma olabileceğine işaret etmektedir. Bu durum, özellikle ergenlik döneminde motivasyon ve ilgi kayıplarının yaşanabileceğini ve üst sınıflarda spor alışkanlıklarının devam ettirilmesi için özel motivasyon programlarına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Akademik başarı durumunun da voleybol branşı tutumlarını etkileyen önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Başarı notu yüksek olan öğrencilerin voleybola daha olumlu yaklaşımları tespit edilmiş, bu durum yüksek akademik performansın spor aktivitelerine olumlu bir yaklaşımı destekleyebileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, akademik başarı ile spor katılımının birbirini destekleyen faktörler olduğu ve her iki alanda da dengeli gelişimin sağlanmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Fiziksel olanaklar açısından değerlendirildiğinde, spor salonu bulunan okullardaki öğrencilerin voleybola yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu, spor altyapısının spor katılımı ve tutumları üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, düzenli olarak spor yapan, spor kulübü üyesi olan ve lisanslı olarak sporla ilgilenen öğrencilerin voleybola yönelik tutumlarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiş; spor yapma süresi arttıkça tutumların da olumlu yönde geliştiği görülmüştür. Bu bulgular, sporun sürekliliğinin tutumları güçlendirdiğini ve spora devam eden öğrencilerin daha olumlu tutum geliştirdiğini doğrulamaktadır.

Öte yandan, aile bireylerinin eğitim düzeyi ve aile gelir durumu gibi demografik faktörlerin voleybol branşı tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, voleybol sporuna olan tutumların sosyo-ekonomik ve eğitimsel koşullardan bağımsız olarak oluşabildiğini ve spora katılımı fırsat eşitliğinin sağlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Öneriler

Araştırma bulgularına göre, kız öğrencilerin voleybola yönelik tutumları erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğundan, erkek öğrencilerin de bu olumlu tutumu geliştirebilmesi için çeşitli teşvik programları, bilinçlendirme kampanyaları ve motive edici etkinlikler düzenlenmelidir.

Spor salonu ve diğer fiziksel altyapı olanaklarının, öğrencilerin spor branşlarına karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği göz önünde bulundurularak, spor salonu bulunmayan okullarda bu tür altyapıların güçlendirilmesi ve erişilebilir hale getirilmesi önem taşımaktadır.

Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin voleybola daha olumlu yaklaştığı gözlemlendiği için, başarılı öğrencilerin spora katılımı teşvik edilerek hem akademik hem de fiziksel gelişim dengeli şekilde desteklenmelidir.

Spor kulüplerinin öğrencilerin spor tutumlarını artırmada etkili olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, okullarda spor kulüplerinin sayısı artırılmalı ve faaliyetlerinin daha aktif hale getirilmesi sağlanmalıdır. Kulüplerin sosyal gelişim ve takım ruhu kazandırmadaki rolü de göz önünde bulundurulmalıdır.

Spor yapma süresi arttıkça olumlu tutumlar geliştiği için, öğrencilere düzenli ve sürekli spor yapma alışkanlığı kazandırmaya yönelik programlar ve aktiviteler düzenlenmelidir.

Ailelerin eğitim düzeyinin doğrudan tutumları etkilemediği bulgusu, ebeveynlerin sporun önemi ve faydaları konusunda bilinçlendirilmesi için rehberlik ve farkındalık programlarının gerekliliğine işaret etmektedir. Böylece aileler, çocuklarının spor yapmalarını destekleyici rol üstlenebilir.

Aile gelir düzeyinin voleybol tutumları üzerinde anlamlı etkisinin olmaması, gelir düzeyinden bağımsız olarak tüm öğrencilere eşit spor olanakları sunulmasının önemini vurgulamaktadır. Sosyo-ekonomik farklılıklar gözetimeksizin, tüm öğrencilere erişilebilir spor programları oluşturulmalıdır.

Ayrıca, farklı spor branşları ile voleybol branşının tutumlar açısından karşılaştırıldığı daha kapsamlı çalışmalar yapılmalı ve öğrencilerin tutumlarını etkileyen öğretmen, aile, arkadaş çevresi gibi sosyal faktörler ayrıntılı olarak incelenmelidir. Bu yaklaşım, daha bütüncül ve derinlemesine sonuçlara ulaşılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Sunay H, Saracaloğlu AS. Türk sporcusunun spordan beklentileri ile spora yönelten unsurlar. Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 2003;1: 43-48.
2. Yoka K. Farklı branşlarda spor yapan sporcuların saldırganlık, öfke düzeylerinin fairplay davranışları üzerine etkisi, sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi kanununa yaklaşımlarının incelenmesi. [Doktora Tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2023.
3. Vurat M. Voleybol teknik. Ankara, Bağırhan Yayınevi, 2009: 13-17.
4. Fröhner B. Voleybol: oyun kuramı ve alıştırılmaları (Çeviri: Cengiz, A.): Bağırhan Yayınevi. Ankara. 1999
5. Gravelle L, Searle L, Jean PST. Personality profiles of the Canadian women's national volleyball team. Can Volley Ass TechJ, 1983;1:13-17.
6. Kuruç ZB. Hentbolcu, voleybolcu, atlet ve taekwondocuların kişilik örüntüleri üzerine bir araştırma. Spor Bilimleri II. Ulusal Kongre Bildirisi, s.20-23, 20-22 Kasım 1992.
7. Doğan T. Üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2006;30:120-29.
8. Yetim A. Sosyoloji ve spor. Sekizinci baskı. Ankara, Gazi Kitapevi, 2019: 107-14.
9. Yerlikaya B. Spor kavramında dönüşüm ve sporun bir sosyal politika aracı olarak kullanımı. [Yüksek Lisans Tezi], Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012
10. Durdağ B. Communication and technology in the process of social change: a critical appraisal of the early communication theories. Gaziantep University Journal Of Social Sciences, 2017;16:269-87.
11. Turnagöl H. Voleybolda enerji sistemleri. Hacettepe Üniversitesi Voleybol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 1994;2:34-37.
12. Bengü M. Voleybol. İstanbul: Adam Yayınları, 1987.
13. Urartu, Ü.Voleybol Teknik - Taktik - Kondisyon: İstanbul. İnkılap Kitapevi, 2006.

14. Yolaç A. Farklı voleybol liglerindeki takımlarda görev alan voleybol antrenörlerinin sosyo ekonomik faktörler ve iyilik hali yönünden karşılaştırılması.[Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2020.
15. Morpa. Spor ansiklopedisi “voleybol”. Ankara: Morpa Kültür Yayınları. 2005: 136-173.
16. Aydoğan D. İzmir’deki bazı voleybol takımlarının minik ve yıldız oyuncularının müsabaka dönemindeki fiziksel parametrelerinin karşılaştırılması, [Yüksek Lisans Tezi].Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2006.
17. FIVB. 2021 – 2024 resmi voleybol oyun kuralları. Ankara: Türkiye Voleybol Federasyonu, 2021.
18. Erhan S. Elit düzeydeki voleybolcuların fizyolojik özelliklerinin analizi ve mukayesesi. [Yüksek Lisans Tezi], İnönü Üniversitesi, 1995.
19. Forthomme B, Croisier L, Ciccarone Crielaard L, Cloes M. Factors correlated with volleyball spike velocity. Am J Sports Med, 2005;33(10):1513- 1519.
20. Karacabey K, Paşaoğlu A. Voleybol antrenman teorisi ve antrenör. İstanbul: Morpa, 2007
21. Monterio R,Mesquita I,Marcelino R. Relation ship between the set out come and the digandatta chefficacy in elit male volleyball game. Int. J. of Perf. Analysis in Spor, 2009; 9: 294-305.
22. Altav N. Voleybol tarihi. Ankara: Türk Spor Tarihi Yayınları, 1988:11-33.
23. Uluöz E. 16–22 Yaş bayan voleybol oyuncularında hipermobilitte ve bazı antropometrik özellikler ile yaralanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007.
24. FIVB, 2022, Volleyball the game glossary history. https://www.fivb.com/en/volleyball/thegame_glossary/history Erişim tarihi: 10 Ekim 2024.
25. Viera L, Ferguson JB. Volleyball steps to success. USA: Human Kinetics, 1996.
26. Beck AT, Emery G. anksiyete bozuklukları ve fobiler bilişsel bir bakış açısı (V. Öztürk Çev.). İstanbul Litera Yayıncılık, 2006.
27. Koçak ÇV. Olimpiyat oyunları bayanlar voleybol Avrupa kıta elemeleri final etabı müsabakalarında bazı fiziksel ve teknik değişkenlerin başarı ile ilişkisi. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara, 2012.

28. Çalık VK. Olimpiyat oyunları bayanlar voleybol Avrupa kıta elemeleri final etabı müsabakalarında bazı fiziksel ve teknik değişkenlerin başarı ile ilişkisi, [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, , 2012
29. TVF. 2017-2020 Resmi Voleybol Oyun Kuralları. https://www.tvf.org.tr/_dosyalar/MHGK_Belgeler/2017-2020_resmi_voleybol_oyun_kurallari.pdf erişim tarihi: 05.02.2025.
30. Taban Z. Voleybol eğitiminde etkileşimli videoların etkisi. [Yüksek Lisans Tezi]. Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
31. Kütükçüoğlu H. Farklı sıklıkla yapılan pliometrik antrenmanların voleybol oynayan çocuklarda anaerobik güç ve çeviklik üzerine etkisinin incelenmesi[Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2022.
32. Eralp F, Çotuk Y. Voleybolda temel beceriler. Morpa Kültür Yayınları; 2006:10-48.
33. Turgut, B. 11-13 Yaş Voleybolcularda dinamik ısınma ile birlikte uygulanan mobilizasyon egzersizlerinin dikey sıçrama, denge ve eklem hareket açıklığına olan etkisinin incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2023.
34. Bayraktar B, Sunay H. Türkiye’de elit bayan ve erkek voleybolcuların spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan beklentileri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2007; 5(2): 63-72.
35. Akpınar-Kocakulak N. Büyüme çağındaki kız çocukların fizyolojik gelişimleri üzerine voleybolun etkisi. İzmir Democracy University Health Sciences Journal, 2018; 1(1): 55-62.
36. Cristian-Cosmin S, Mihaela O, Claudiu A, Dan M. Effect of a 6-month volleyball activity program on body composition and physical fitness of over weight and obesechildren. J Phys Edu Sport, 2022; 22(3): 570-76.
37. Benetti G, Schneider P, Meyer F. Osbenefícios do esporte e a importância da treinabilidade da forçamuscular de pré-púberesatletas de voleibol. Rev Bras Cineantropom Desempenho Hum, 2005; 7(2): 87-93.
38. Yıldız A. Bursa’da yaşayan voleybol antrenörlerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin yaş, belge türü çalıştırdığı takım düzeyi ve sporcu özgeçmişine göre incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019

39. Mohammadi M. A study and comparison of the effect of team sports (soccer and volleyball) and individual sports (table tennis and badminton) on depression among high school students. *Aust. J. Basic Appl. Sci*, 2011;5: 1005-11.
40. Sato K, Watanabe K, Mizuno S, Manabe M, Yano H, Iwata H. Development and assessment of a block machine for volleyball attack training. *Advanced Robotics*, 2017;31:1144-56.
41. Zhou Y, Zhang L, Chen M, Wang X. Psychological and social impacts of volleyball as a non-contact team sport. *Int J Sports Sci Phys Educ*, 2020;5(3): 45–52.
42. Bisagno E, Morra S, Basciano M, Rosina C, Vitali F. Assessing individual performance in team sports: a new method developed in youth volleyball. *J Funct Morphol Kinesiol*, 2019;4: 1-7.
43. Tepeköylü Ö, Soytürk M, Çamlıyer H. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerisi algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2009; 7:115-24.
44. Laker A. Beyond the boundaries of physical education. First ed. New York, Routledge Falmer, 2000:142.
45. Nia ME, Besharat MA. Comparison of athletes personality characteristics in individual and team sports. *Procedia-Social Behav Sci*, 2010;5: 808-812.
46. Aydın, O. Davranış bilimlerine giriş. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2000.
47. Başaran İE. Eğitim psikolojisi: eğitimin psikolojik temelleri. Gül Yayıncılık, 1996.
48. Ajzen I. Understanding attitudes and predicting social behavior. Englewood Cliffs, 1980;4:12-23.
49. Silverman S, Scrabis KA. A review of research on instructional theory in physical education 2002-2003. *Int J Phys Educ*, 2004; 41(1): 4-12.
50. Tolan G, İsen A, Batmaz G. Sosyal Psikoloji. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1985.
51. Kağıtçıbaşı C. Yeni insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş (10. Baskı). Evrim Yayınevi, 1999.
52. Tavşancıl E. Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Nobel Basım Yayın Dağıtım, 2018.
53. İnCEOğlu M. Tutum, Algı, İletişim. Ankara: Beyaz Yayınları, 2011.
54. Güdek B. Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlarının öğrenciye ait farklı

- değişkenler açısından incelenmesi.[Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2007.
55. Erdoğan İ. İşletmelerde davranış (10. Baskı). Evrim Basımevi, 1999.
 56. Hünük, D. Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımları açısından karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2006.
 57. Aysu, B. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi.[Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 2007.
 58. Eagly AH, Chaiken S. The psychology of attitudes. Fort worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich, 1993.
 59. Bandura A. Social learning theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.
 60. Uğurlu SN. Sosyal psikolojide tutumlar ve tutum değişimi. İmge Kitapevi Yayınları, 2018.
 61. Schwarz N, Clore GL. Feelings and Phenomenal Experience. In M. P. Zanna (Ed.), Advances in Experimental Social Psychology (pp. 43–94). San Diego, CA: Elsevier, 2007.
 62. Petty RE, Cacioppo JT. Communication and Persuasion: Central and Peripheral Routes to Attitude Change. New York: Springer, 1986.
 63. Freud S. The Ego and the Id. London: Hogarth Press, 1923
 64. Allport GW. Attitudes. In C. Murchison (Ed.), Handbook of Social Psychology (pp. 798-844). Worcester, MA: Clark University Press, 1935
 65. Dönmezer M. Sosyal Psikoloji: Temel Kavramlar ve Kuramlar. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 1999.
 66. İnceoğlu M. Sosyal psikolojide tutum ve davranış. İstanbul: Say Yayınları, 2004.
 67. Arkonaç SA. Sosyal psikoloji. Alfa Basım, Yayımlar ve Dağıtım, 1998.
 68. Şişko M, Demirhan, G. İlköğretim okulları ve liselerde eğitim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2002;23:205-10.
 69. Kangalgil M, Hünük D, Demirhan, G. İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi, 2006; 17(2): 48-57.

70. Alparslan S. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına ilişkin algıları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumları. [Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
71. Murcia JAM, González D, Coll C, Pérez LMR. Human movement. Self-Determined Motivation and Physical Education Importance In (ss. 5-11). Wydawnictwo Publications, 2009.
72. Güllü M, Güçlü M. Ortaokul öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2009; 3(2): 138-51.
73. Özyalvaç NT. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ve akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu lisesi örneği) [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2010.
74. Ekici S, Bayraktar G, Hacı Caferoğlu S. Muğla ilinde öğrenim gören lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 2011; 22(2): 76-84.
75. Çelik Z, Pulur A. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel Sayı*, 2011: 115-21.
76. Aybek A, İmamoğlu O, Taşmektepligil M. Öğrencilerin beden eğitimi dersine ve ders dışı etkinliklere yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2011; 2(2): 51-59.
77. Balyan M, Balyan YB, Kiremitçi O. Farklı sportif etkinliklerin ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerine etkileri. *Selçuk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 2012; 14(2), 196-1.
78. Haslofça F. Beden eğitimi programlarının oluşturduğu motivasyonel iklimin hedef yönelimlere ve derse olan etkisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 2013; 4:33-47.
79. Säfvenbom R, Haugen T, Bulie M. Attitudes to ward and motivation for PE. Whocollects the benefits of the subject? *Phys Educ Sport Pedag*, 2015; 20(6), 629-46.
80. Keskin N, Öncü E, Küçük SK. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz yeterlikleri. *Spormetre Beden Eğitimi Spor Bilimleri Fakültesi*, 2016; 14(1): 93-07.

81. Uluişik V. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. Uluslararası Multi Disipliner Akademik Araştırmalar Dergisi, 2016; 2(3): 45-53.
82. Sivrikaya Ö, Kılçık M. İlköğretim 2. kademe öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi (Düzce örneği). CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2017; 12(1): 1-15.
83. Filiz B, Demirhan, G. Akademik ve spor başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2018; 16(2): 138-52.
84. Kılıç D. Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019.
85. Çolak FŞ. Erzurum İli Yakutiye İlçesi ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
86. Mirzeoğlu AD. Voleybol dersindeki davranışların öğreniminde, yapılandırmacı öğrenme etkinliklerinin öğrenci erişim düzeyine etkisi. [Doktora Tezi], Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu 2000: 85.
87. Göcek E. Bilgisayar destekli öğretimin voleybol ünitesinin öğrenimi üzerine etkisi.[Yüksek lisans tezi], Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2009.
88. Çelen, A. Spor eğitimi modeli ile işlenen voleybol derslerinin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor erişim düzeylerine etkisi. [Doktora Tezi], Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2012.
89. Yüksel Y. Voleybol öğretiminde web sitesi ve web günlüğü kullanımının erişim ve internete yönelik tutuma etkisi, 2014.
90. Aka S. Farklı öğretim modellerinin voleybol öğretimi üzerindeki etkileri. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2014.
91. Asma M, Soytürk M. Oyun uygulamaları ve öğretmen merkezli öğretim ile gerçekleştirilen voleybol derslerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2018;18:2-2.
92. Barraso LP, Darido SC. Proposta de conteúdos para o ensino do voleibol: Uma abordagem com trêsdimensões. Revista Brasileira de Educação Física e Esporte, 2010; 24(1): 59-72.

93. Böke H, Güllü M. Ortaokul öğrencileri için voleybol tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Spor Bilimleri Dergisi, 2020; 31(1): 1–15.
93. Zeng HZ, Wang Y, Wang X. A Study of chinese collegi at eattitudes to ward physical education. Int Res Higher Educ, 2016; 1(2): 1-11.
94. Demir M, Koçak S. Üniversite öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. Spor Bilimleri Dergisi, 2018; 29(2): 125–38.
95. Öztürk P, Gürbüz B. Serbest zaman etkinliklerine katılımın stresle başa çıkma üzerindeki etkisi. Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2014; 12(3): 210–24.
96. Singh RKC, Devi KS. Attitude of higher secondary level student to wards games and sports. Int JPhys Educ, Fitness Sports, 2013; 2(4): 80-85.
97. Harriet D, Richard B, Tokie I. Japanese and English school students' views of physical education: A comparative study. IntJ Sport Health Sci, 2006; 4:74-85.
98. Yıldırım DA, Yıldırım E, Ramazanoğlu F, Uçar Ü, Tuzcuoğulları ÖT, Demirel, ET. Üniversite öğrencilerinin spora bakış açıları ve spor yapma durumu. Doğu Anadolu Araştırmaları, 2006; 4(3): 49-53.
99. Alp H. Üniversite öğrencilerinin spora karşı tutumlarına beden eğitimi ve spor dersinin etkisi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2016; 5(16): 134-35.
100. Li FJ, Chen JJ, Baker M. University students' attitudes to ward physical education teaching. J Teach Phys Educ, 2012; 33(2): 186-212
101. Batıgün AD, Kayış AA. Üniversite öğrencilerinde stres faktörleri: Kişilerarası ilişki tarzları ve problem çözme becerileri açısından bir değerlendirme. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2014; 29(2): 69-80.
102. Akbağ M, Saymer B, Sözen D. Üniversite öğrencilerinde stres düzeyi, denetim odağı ve depresyon düzeyi arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2005; 21: 59-74.
102. Koca C, Demirhan G. Lise öğrencilerinin spora ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2004; 15(2): 69–76.
103. Gümüş H, İlhan L. Ortaokul öğrencilerinin spor branşlarına yönelik tutumlarının incelenmesi. Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 2017; 2(1): 55–68.
104. Koç Y, Erbaş MK. Cinsiyet rollerinin çocukların spor tercihleri üzerindeki etkisi. Toplum ve Sosyal Hizmet, 2012; 23(2): 89–104.

105. Yıldız M, Karahan M. Ortaokul öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre tutumlarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2019; 15(1): 75–88.
106. Ergün M, Yıldırım İ. Çocuklarda ve gençlerde spora katılımı etkileyen faktörler. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2007;12(3): 15–26.
107. Bayraktar G, Aşçı FH. Ergenlik döneminde fiziksel aktivite düzeyleri ve spora katılım motivasyonları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2012; 3(2), 37–45.
108. Çetinkaya T, Güllü M. Ortaokul öğrencilerinde fiziksel aktiviteye katılımı yaşa bağlı değişimlerin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 2015; 26(4): 164–72.
109. Yalçinkaya M, Saracaloğlu A, Varol R. Üniversite öğrencilerinin spora ilişkin görüşleri ve beklentileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 1993; 4(2):12-26.
110. Erkut Ö, Yıldız SM. Sporun akademik başarıya etkisi: Lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2016; 10(1): 34–42.
111. Sillicker SA, Quirk JT. The effect of extracurricular activity participation on the academic performance of male and female high school students. *The School Counselor*, 1997; 44(4): 288–293.
112. Yılmaz A, Gürbüz B. Spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin karşılaştırılması. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2012; 3(1): 10–17.
113. Karaküçük S. Rekreasyon: Boş zamanları değerlendirme. Gazi Kitabevi, 2005.
114. Erbaş MK. Ortaöğretim okullarında spor altyapısının öğrencilerin spora katılım tutumları üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 2011; 36(161): 220–233.
115. Çelik R, Yıldız M, Arıkan N. Okullarda fiziki imkanların öğrencilerin spor yapma motivasyonuna etkisi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2018; 3(2), 45–59.
116. Yazıcı G, Öztürk A. İlköğretim öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2013; 4(1): 33–42.
117. Demir G, Yıldız SM. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin bazı psikososyal özelliklerinin karşılaştırılması. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2014; 4(2): 85–96.
118. Yıldız M, Kuru E. Spor kulüplerine devam eden ve etmeyen öğrencilerin spora yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2012; 3(2): 1–8.

119. Çetinkaya T, Yıldız SM. Lisanslı ve lisanssız öğrencilerin spora yönelik tutumlarının karşılaştırılması. Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 2017; 7(2), 44–52.
120. Balcı V, Koçak M. Sporcuların sportif tutumları ile benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi, 2007; 18(1): 23–34.
121. Güzel P, Öncü E. Spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları. Spor Bilimleri Dergisi, 2014; 25(1): 45–55.
122. Karaca A, Demirci N. Bireylerin spor yapma süresi ve sıklığına göre fiziksel aktiviteye yönelik tutumlarının incelenmesi. Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 2015; 5(1), 63–74.
123. Koçak ÇV. Elit voleybolcuların bu branşa yönelme nedenleri ve beklentileri. Route Ed Soc Sci J, 2014; 1(3): 96-111.
124. Salehnia B, Mizany M, Sajadi SN, Rahimizadeh M. A comparison between attitudes of active and inactive students toward sport and physical activities. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 2012; 31, 61-65.
125. Özdiñç Ö. Çukurova üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımının sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2005; 3(2): 77-84.
126. Bulut M, Koçak, F. Hazırlık öğrenimi gören kadın üniversite öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılmalarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi. Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2016; 7(2): 61-71.
127. Zorba E, Göksel AG. Türkiye’deki plaj hentbolu sporcularının spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan gelecek beklentileri. J Human Sci, 2016; 13(2): 3092- 101.
128. Çimen E, Yaman MD. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören. Spora Başlama Nedenleri ve Beklentileri (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2020; 3(2): 25-39.
129. Aktuğ ZB ve Aşçı A. Ortaokul öğrencilerinin spora katılımında aile faktörünün rolü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2011; 5(3): 117–28.
130. Ergün M, Dalkılıç M. Okul ortamının öğrencilerin spora yönelik tutumlarına etkisi. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 2012; 8(1): 45–57.
131. Seabra AF, Mendonça DM, Thomis MA, Peters TJ, Maia JA. Associations between sport participation, demographic and socio-cultural factors in Portuguese children and adolescents. EurJ Public Health. 2007; 18(1): 25-30.

132. Gündoğdu, SD. Türkiye'de performans tenisi yapan sporcuların tenise başlama nedenleri ve beklentileri (Diyarbakır Örneği). [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2017.

EKLER

EK-1. Özgeçmiş

EK-2. Etik Kurul Kararı

EK-3: Anket Formu

Bu anket İnönü üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalına Yüksek Lisans Tezi olarak “Ortaokul Öğrencilerinin Voleybola Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” adlı tez verilerin toplaması için sunulmuştur. Bu anket formunu oluşturan ifadelerin dikkatlice okunması ve samimiyetle cevap verilmesi çalışmanın güvenilirliği açısından önemlidir. Teşekkürler.

Cinsiyet : ☐ Kadın ☐ Erkek

Sınıf :

Okul Başarı durumu (100 üzerinde):

Okulda spor salonu var mı: ☐ Evet ☐ Hayır

Spor yapar mısın? : ☐ Evet ☐ Hayır

Spor Kulüp Üyeliği var mı? : ☐ Evet ☐ Hayır

Lisanslı sporcu musun? : ☐ Evet ☐ Hayır

Voleybol Oynama süresi (yıl) :

Baba Eğitim Durumu : ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans

Anne Eğitim Durumu : ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans

Aile Gelir Düzeyi : ☐ Gider gelirden yüksek ☐ Gider Gelire eşit ☐ Gelir giderden Yüksek

VOLEYBOL TUTUM ÖLÇEĞİ*		Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle
1	Voleybol ile ilgili konular dikkatimi çeker.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Voleybol oyunu arkadaşlarımla daha uyumlu olmayı öğretmiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Voleybol oynamak stresimi azaltıyor	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Serbest zamanlarımda voleybol oynamaktan hoşlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Voleybol oynayınca kendimi zinde hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Voleybol oynamanın yeni arkadaşlıklar kurmak için iyi bir fırsat olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Voleybol oynarken rahatlarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

8	Voleybol ile ilgili temel becerileri hareketlerini (pas, manşet, vs.) kolaylıkla yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Voleybol ile ilgili antrenman çalışmalarını izlemekten hoşlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Voleybol oynarken zamanın nasılda çabucak geçtiğini anlamıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Voleybol oyunu fiziksel yapımı geliştirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Okulda, Voleybol oynarken kazandığım becerileri okul dışında da kullanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Voleybol oynarken arkadaşlarımla olan iletişimim artıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Voleybol oyunu yaşamı daha bir zevkli kılıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Voleybol oynadığımda kendime olan güvenim artıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Voleybol ile ilgili bilgileri öğrendikçe voleybola olan merakım daha da artıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

